Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...этэмнай 1921 оной ...абриин 21-һээ гарана | № 18 (16241) | 1983 оной январиин 22, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

ЖАЛАЙ БОЛОН ҮЙЛЭДБЭРИИН ЖУРАМЫЕ СААШАДАНЬ ШАНГАДХАХЫН ТҮЛӨӨ ХҮДЭЛӨӨ ДЭЛГЭРҮҮЛХЭ ТУХАЙ АЖАЛША КОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ СУГЛААНАЙ УЛААН-ҮДЭ ГОРОДОЙ БҮХЫ АЖАЛШАДТА, АЖАҺУУГШАДТА

ХАНДАЛГА

Бүхы совет хүнүүд мэтэ Улаан-Үдэ городой ажалшад гүнзэгы татахалтайгаар КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые угтан абаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой Пленум дээрэ хэлэһэн үгэ соо [illegible] «Партиин-гүрэнэй болон [illegible] ажалай журамые эбдэжэ али [illegible] ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ [illegible] хэрэгтэй» гэһэн заабаринуудые улаан-үдынхид гүйсэд дэмжэжэ, [illegible] хүдэлэн абаба.

Предприятинуудай болон эмхи зургаануудай хүдэлмэриие шэнжэлхэдэ, [illegible] ажалай журамые эбдэлгэ, [illegible] социалис мүрысөөнэй түрүү [illegible] [illegible]

[illegible]

Городой арадай ажахы дээрэ [illegible] 1-дэхи хахад жэлдэ ажалай журам [illegible] [illegible]

Москва городой коллективүүдэй үүсхэл авиационно, «Теплоприбор», судна бүтээлгын заводой, «Буряттшвейбыт» ба «Бурводоканал» нэгэдэлнүүдэй, Кабанай [illegible] локомотивно-вагонно, нарин сэмбын комбинадай, [illegible] СМУ-гай, «Жилгражданстрой» трестын 1-дэхи СМУ-гай, «Юбилейный» универмагай, Главмостстрой 1-дэхи автобаазын, түрүү [illegible] больницын коллективүүд ажалай эмхидхэл эрид хангаха, [illegible] хүдэлмэриин газар бүхэндэ эрхим

эмхидхэл хангаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, нимэ шэглэлтэй уряалые абаһан байна.

Улаан-Үдэ городой предприятинуудай болон эмхи зургаануудай ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй суглаанда хабаадагша бидэ, городойнгоо түрүү коллективүүдэй үүсхэлые нэгэн дуугаар дэмжэнэ, үйлэдбэри дээрэ ажалай нарин эмхидхэл, үдэр бүриин ёһо гурим болгохын түлөө хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохые уряалан, бүхы улаан-үдынхидтэ ханданабди.

Үнэн сэхэ сэдьхэлэй журам, ажалай болон үйлэдбэриин нарин эмхидхэл хангаха, предприятинуудай материально-техническэ [illegible], техникэ ба технологи, ажалай түлөөһэнэй эмхидхэл нарижуулха, түрүү нормо зохёолгын шанарые дээшэлүүлхэ, социальна асуудалнуудые гүримтэйгээр шиидхэхэ, [illegible] бүхы коллективүүдэй [illegible] бидэ уряалнабди.

Үйлэдбэри дээрэ журамгүй ябадалай [illegible] шалтагаание коллектив бүхэндэ саг үргэлжэ шинжэлхэ, тэдэние зайсуулха хэмжээнүүдые абаха шухала. Ажалай журам тухай асуудалнуудые хүдэлмэриинэй болон профсоюзай суглаанууд [illegible] предприятинууд, коллективүүдэй түлөө омогорхон ябаха мэдэрэлэй хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй.

Ажалай үнэн сэхэ журамтай байхаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхадаа, ветерануудай болон үйлэдбэриин новаторнуудай дүй дуршалые, ажалай [illegible] соведүүдые, һурган хүмүүжүүлгые,

коммунис ажалай болон тодорхой экономикын һургуулинуудые, кадрнуудай нииитын таһагуудые, нүхэдэй сүүдүүдые, архидалгатай тэмсэхэ комиссиие, элдэб хазагай ябадалһаа һэргылгын соведүүдые болон бусадые үргэнөөр хэрэглэхэ шухала.

Ажалаа бригадна гуримаар эмхидхэхэ, урмашуулха арга дүршэлые хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ. Нэгэ наряадаар хүдэлмэрилгэ хадаа ажалай журам шангадхаха, коллективизм хүгжөөхэ, хүдэлмэриин газар бүхэндэ ажалай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, сэдьхэл бодолой тааруу зохид байдал тогтоохо, ажалай нииитэ дүнгэй түлөө коллективээрээ харюусаха мэдэрэл хүгжөөхэ хэрэгтэ имагтал нүлөөлнэ бшуу.

Ажалай болон нииитын журам эбдэһэн ушар бүхэндэ эбсэшэгүй байдал тогтоохые, хүдэлмэридөө гээгдэжэ ерэһэн һамшаһан ябадал бүхэндэ, үйлэдбэриһөө зоргоороо гаража ошолго бүхэндэ онсо хэрэг шэнгеэр хандахые бидэ уряалнабди.

Коллектив, участок, халаан, бригада бүхэндэ һалихай һамуу, һэшхэл муутай хүдэлмэрилэгшэдтэй, архида дуратайшуултай, зайгуултагшадтай, арадай зөөридэ гар хүрэгшэдтэй эрид шууд тэмсэл ябуулха шухала. Нимэшүүлдэ моральна болон материальна талаар нүлөөлхэ, шангыень хаһаха, зунай сагта амаралтаяа абахыень хорихо, ажалша коллективээрээ буруушаан зэмэлхэ гэхэшэлэн эрид шанга хэмжээнүүдые заатагүй абажа байха эрилтэ табигдана. Нимэрхүү юумэнүүдтэй зааханшье эбсэбэл, муу ябадал шэнээр үзэгдэжэ, уялгата хэрэгтээ хайхарамжагүйгөөр хандаха ушар тохёолдожо болоно. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, муу хүдэлмэри, аша туһагүй ажал ябуулга, харюусалгагүйгөөр хандалга хадаа хүдэлмэрилэгшэдэй

материальна урмашуулгада, дааһан тушаалда, нэрэ хүндэдэ сэхэ нүлөөлхэ байна бшуу. Хүдэлмэришэнһөө эхилээд, хүтэлбэрилэгшэ хүрэтэр — коллективэй ямаршье гэшүүнэй хүдэлмэридөө һэшхэлгүйгөөр хандаһан баримта бүхэндэ бүгэдөөрэн сэхэ шууд сэгнэлтэ үгэдэг байха эрхэ байдал тогтоохо шухала болоно. Арадай депутадуудай районно Соведүүдэй гүйсэдкомой дэргэдэхи ажалда оруулха талаар комиссинуудай үгэһэн саарһагүйгөөр зайгуултагшадые хүдэлмэридэ абаха ёһогүйбди гэжэ бидэ тоолонобди.

Цехүүдэй болон участогуудай коллективүүдтэ ажалай эмхидхэлэй дүримые сахилгын хойноһоо хиналтые шангадхаһанай, захиргаанай зүбшөөлөөр амаралта үгэлгые хорооһоной, хүдэлмэриһөө гээгдэлгые, зайгуулталгые бага болгоһоной, архи уунхай хүдэлмэридөө ерэдэг ушарые эрид шууд усадхаһанай туһаар хүдэлмэриин сагай гээлтые саг үргэлжэ бага болгожо байхые оролдохо шухала. Залхуу хүн коллективые нэрэ хүндэгүй болгожо, зайгуултагша — бүгэдэниие бузарлагша, сагаа хиидэ хаягша — өөрыгөө болон гүрэниие хулгайлагша гэһэн ёһо дүримые хаа хаанагүй баримталха хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Хомхойролго, хам шүүрэлгэ, социалис зөөри үбэршэлгэ хэдэг ябадалтай эбсэшэгүй тэмсэхэ ёһотойбди.

Хүдэлмэриин минута бүхэниие хямгадаха, арадай ажахыда зорюулагдаһан мүнгэн бүхэндэ эзэн ёһоор хандаха гээшэ манай бэелүүлхэ түрүүшын уялга болоно. «Түсэб — энэ хуули мүн, тэрэниие дүүргэлгэ — уялгата хэрэг, харин үлүүлэн дүүргэлгэ — нэрэ хүндын хэрэг мүн» гээшэ ажалша бүхэнэй үг зорилгонь болохо ёһотой.

Үнэн сэхэ журамые, шанга гүримые, ажалай тодорхой эмхидхэлые гансал материальна үйлэдбэри дээрэхи бэшэ, харин эрдэм наукын, хүтэлбэрилхы эмхи зургаануудай, хүн зониие хамгаалгын эмхинүүдэй, городой ажахын албанай, хүн зоной ажаһуудаг газарнуудай хуули гурим болгохо ёһотойбди.

Предприятинуудта, барилга дээрэ, албан зургаанууд болон эмхи зургаануудта ажалай хуули эбдэхэ ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ, аюулгүйгөөр хүдэлмэри бүтээхын түлөө хиналта шангадхаха, усалтаха, үбшэлхэ ябадалһаа һэргылхэ, хүндэ хүшэр хүдэлмэриие оньһожоруулха, бар хүсэнэй ажалые үгы хэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ саг үргэлжын туһаламжа үзүүлхэ, аюулгүй байдал хангаха техникын мүнөө үеын хэрэгсэлнүүдые нэбтэрүүлхэ шухала гэжэ тоолонобди.

Ажалай журам саашадань шангадхаха, эмхидхэл һайжаруулха талаар хүдэлмэри ябуулхадаа, социалис мүрысөөнэй, ажалдаа коммунис ёһоор хандалгын түлөө хүдэлөөнэй хүмүүжүүлхы арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ шухала.

Үйлэдбэри дээрэ, үйлсэдэ, байрын гэрнүүд шадар, сэсэрлигүүд соо, бусад газарнуудта журам болон гурим шангадхаха талаар патриотическа хүдэлөөндэ оролсохые бүхы ажалшадые уряалнабди. Һайнаар лэ ажаллахадаа, һайнаар ажаһууха байнабди гэһэн бодомжые хүн бүхэн һайн мэдэрэн ойлгохо уялгатайбди.

Түрүү предприятинуудай болон эмхи зургаануудай энэ шухала үүсхэл хадаа городой арадай ажахын бүхы һалбаринуудта, бүхы ажалшадай дунда үргэнөөр дэмжэгдэхэ байһандань, хүдэлмэриин ашаг үрэ болон шанарые саашадань улам дээшэлүүлгэдэ, КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ байһандань суглаан гүнзэгыгөөр этигэн найдана.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани боложо, гадаадын политикын хэдэн асуудалнуудые хаража үзэбэ.

ООП-ой Гүйсэдхэхэ Комитедэй Түрүүлэгшэ Я. Арафат түрүүтэй Палестиные сүлөөлхэ эмхиин делегацитай үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөнэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалтай, Палестиныи асуудалтай дашарамдуулан, Советскэ Союзай ба ООП-ой ябуулгануудые саашадаашье тааралдуулан табихын тула энэ хөөрэлдөөн шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нииитэ Европын зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Мадридтахи уулзалгын һэргээгдэһэнһээ уламжалан, тэндэхи ажал хэрэгүүд тухай мэдээсэл шагнагдаба.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй обороной министрнүүдэй комитедэй Прагада болоһон ээлжээтэ заседани тухай КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй обороной министр Д. Ф. Устиновай мэдээсэлые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро шагнаба.

Далайн эрхэ тухай ООН-ой конференциин дүнгүүд болон дэлхэйн океан далайнууд болон тэдэнэй баялигуудые хэрэглэлгын гол асуудалнуудые гуримшуулха шэнэ конвенциин тэрээн дээрэ баталагдан абтаһанһаа үндэһэтэй хэмжээнүүд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

1983 оной хабарай тарилгын хүдэлмэриие үнгэргэлгэдэ бэлдэхэ нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хаража үзэһэн байна. Тарилгын хүдэлмэри саг болзор соонь һайн шанартайгаар үнгэргэхэ арга олгоһон бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха заабаринууд тэрээн дотор үгтэбэ.

Заседани дээрэ арадай ажахын бусад зарим асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. (ТАСС).

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

БЕРЛИН. (ТАСС). СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер хани ёһоной албанай хэрэгээр ГДР-тэ ерээд байһан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкатай январиин 20-до эндэ уулзаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой эльгээһэн аха дүү ёһоной амаршалгые А. А. Громыко Э. Хонеккерто дамжуулһан байгаа. СССР-эй ба ГДР-эй хоорондохи харилсаае саашадань гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгын асуудалнуудаар, мүн уласхоорондын гол шухала зарим асуудалнуудаар Э. Хонеккерой, А. А. Громыкын хоорондо хөөрэлдөөн болобо.

Хөөрэлдөөн аха дүү ёһоной хани барисаанай, үгэе гүйсэд дүүрэнээр ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрбэ.

А. А. Громыкын хүндэлэлдэ Э. Хонеккер энэл үдэртөө сайлалга эмхидхэбэ. Тэрээн дээрэ тэдэ үгэ хэлэһэн байгаа.

ЗОХЁОХЫ ШЭНЭ ИЛААЛТАНУУД ТЭЭШЭ

СССР-эй УРАН ЗУРААШАДАЙ VI СЪЕЗД ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэдэг совет уран [illegible] искусствын бэлигтэнэй Ленинэй партида хизаар[illegible] [illegible] үнэн [illegible], совет хүниие һайн һайхан абари[illegible] [illegible] хүмүүжүүлгэдэ саашадаашье эдэбхитэйгээр хэбаадахые батаар шиидэлхэй байһыень СССР-эй уран зураашадай VI съезд элирхэйлэн гэршэлбэ. Тэрэнэй түгэсхэлэй заседани январиин 20-[illegible] Москвада, Кремлиин Ехэ ордон соо болоо.

Нүхэд П. Н. Демичев, М. В. Зимянин заседанида хабаадаһан байна.

Партиин XXVI съездын түүхэтэ ехэ түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһолол дээрэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн элидхэл дотор табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхын тула совет уран зураашад бүхы хүсэлээ оролдолгонуудаа гаргаха юм гэжэ съездын баталан абаһан тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ амар[illegible] [illegible] бэшэг ехэ дэбжэлтэ[illegible] абтаба.

Түрэл партидаа хододо хамта дабшажа, коммунизм байгуулалтын нииитэ ара[illegible] хэрэгтэ, манай агуу ехэ [illegible] сагта хүрэмэ зохеолнуудые байгуулгада бүхы хүсэ ша[illegible] далаа, эрдэм мэдэсээ, б[illegible] [illegible] шадабаряа элсүүлхэ ю[illegible] гэжэ СССР-эй уран зураашадай VI съездын делегадууд оронойнгоо уран зурагай искусствын бүхы ажал ябуулагшадай үмэнэһөө на[illegible] дуулаа.

Ядерна дайнай аюулые сайсуулан сарахын түлөө [illegible] хүн [illegible] бодолой боло[illegible] энэрхы һайхан ябадалые илан мандахын түлөө [illegible] сэлдэ бүхы хүсөө нэгэдүүлхэ уряатайгаар дэлхэйн уран зураашадта хандаһан ха[illegible]дал[illegible] нэгэн дуугаар абтаһан байна.

СССР-эй уран зураашадай холбооной правлениин түрүүшын пленум боло[illegible]. Н. Н. Пономарев СССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшээр, Т. Т. Салахов нэгэдэхи секретаряар һунгагдаа. (ТАСС).

ХАНИ БАРИСААМНАЙ БЭХИЖЭХЭЛ

Индиин национальна һайндэртэ — республикын үдэртэ зорюулагдаһан совет-индиин хани барисаанай недели январиин 20-до Советскэ Союзда эхилбэ.

Энэ неделиин програмын үндэһөөр олониитын митингнүүд, суглаанууд, үдэшэнүүд Москвада, Ленинградта, Ташкентдэ, Одессэдэ, Эрхүүдэ, бусад хото городуудта үнгэргэгдэхэ байна. Олон тоото выставкэнүүд Индиин түүхэтэй, соёл болбосоролтой, мүнөө үеын байдалтай, хоёр ороной нииитын эмхинүүдэй ажал ябуулгатай совет хүнүүдые танилсуулха юм. Хоёр ороной фильмүүд, мүн тэдэнэй кинематографистнуудай хамтараа буулгаһан фильмүүд харуулагдаха байна.

Энэдхэг-совет соёлой бүлгэмэй (ИСКО) делегаци долоон хоногой хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсаха байна. (ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, түүхэй эд болон материалнуудые гүйсэд хэрэглэхэ, ажалша коллективүүд тодорхи журам шангадхаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаһан байна. Партиин заабарилһан энэ зорилгонуудые ажалша коллективүүд дүүнаар дэмжэжэ байһые мэдүүлнэ.

Хандагатайн леспромхозой технологическа зомгоол гаргадаг цехэй коллектив үнгэрэгшэ жэлдэ предприяти дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ илалаһан байна. Энэ цехэй продукци гаргадаг түүхэй эд дахаа модо хэмжүүрлэн тайрахада гараһан үлөөдэһэнүүд, түлеэн болгон худалдадаг гэшүүһэлиг, үмхирһэн модоной хаядаһанууд боложо. Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадта тон хэрэгтэй технологическа зомгоол болгогдоходоо, энэ модоной үлөөдэһэнүүдэй сэн хоёрбэ дахин нэмэнэ.

Тус цехэй ажалша бэрхэ коллектив СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярай мүрысөөндэ оролсон, үнгэрэгшэ жэлэй түсэб, уялганuудые сүм дүүргэжэ амжаа һэн. Тиин шэнэ жэлэй эхинһээ коллектив ажалайнгаа амжалтата алхамые һуладхангүй хүдэлжэ байнхай. Энэ үдэрнүүдтэ эндэһээ сүүдкиин 240—250 кубометр технологическа зомгоол ашаа[illegible]гдан ябуулагдана. Энэнь түсэбтэ даабариһаа 20—30 кубометрээр ехэ.

Имэ амжалта цехэй түрүүшүүлэй, үндэр бүтээсэтэй ажалай үльгэр жэшээ харуулан хүдэлэгшэдэй эрмэлзэл оролдолгоор туйлагдана бэл алдуугүй. Тэдэнэй дунда Мария Мункуева, Николай Афанасьев, Иван Авдошин, Антонина Цалагова болон бусадые нэрлэлтэй.

С. ТЮЛЮКИН.

УЯЛГАНУУД БАТАЛАГДАБА

Хойто-Байгалай геолого-бэдэрэлгын экспедициин коллектив 1983 оной социалис уялгануудые баталан абаба. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи, тэг дундахи жэлэй түсэб болон социалис уялгануудые сүм дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсон, тус коллектив республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ой болотор барилгын шулуунай Ангоянска хэбтэшын шэнжэлгые дүүргэхэ зорилго табяа. Тиихэдэ Агуу Октябриин 66 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, Холоднинско ашагта малтамалнуудай уурхайн нэгэдэхи рудата зонодо үрэмдэн малталгын хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ, шэнжэлхэ уялга абаһан байна.

Коллективэй социалис уялганууд дотор хойто Прибайкалиин байгаалиин баялигуудые саашадаа гүнзэгыгөөр шэнжэлэн элирүүлхэ, ажалдаа бригадна гурим, шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагданхай.

Т. ЦЫДЫПОВА.

ЭРХИМҮҮДЭЙ БРИГАДА

«Бурятсельхозмонтажкомплект» гэжэ үйлэдбэриин Удинска нэгэдэлэй тусгаарлагдаһан отделениин мастерскойнуудта республикымнай колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг элдэб янзын түхеэрэлгэнүүд хэгдэдэг. Жэшээлхэдэ, калориферай түхеэрэлгэнүүд, котельнэдэ хэрэгтэй дулаасуулгын узелнууд, уһа бүлэдэг башниин хэрэгсэлнүүд, халуун уһа дамжуулдаг регистрнүүд, фермэ болон малшадай байрануудые дулаасуулха уһанай томо котелнууд, тэжээл буйлуулдаг цехэй бункернууд болон бусад юумэнүүд олоор хэгдэжэ, үдэр бүхэндэ хүдөө нютагууд руу ябуулагдана. Нэгэдэлэй мастерскойнуудта ганса үнгэрһэн жэлдэ 1573 мянган түхэригэй нимэ «түмэр» продукци бүтээгдэһэн байна.

Нэгэ нарядаар хүдэлдэг болоһон комплексно бригадые А. А. Печкин табадахи жэлээ хүтэлбэрилнэ. Тэрэ урдандаа малай фермые оньһожоруулха хүдэлмэридэ нилээд дүршэһэн хүн юм. «Сельхозтехникын» системэ дотор нёдондо дэлгэрһэн Бүхэроссиин мүрысөөндэ тэрэ илажа гараа. Хүндэлэлэй диплом болон мүнгэн шанда хүртэнхэй. Тэрэнһээ гадна нүхэр Печкин эдэбхи үүсхэл ехэтэй уралан нарижуулагша юм. Тэрэнэй үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн зурагаан дурадхалай ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлһэн, хүдэлмэриин эрхэ нүхэсэл һайжарһан байна.

Анатолий Александровичай бригадада хүдэлмэришэ, бэрхэ хүбүүд сугларанхай. Газаар гагнуури хэдэг Иван Яковлевич Гапоненкые хэнтэйшье жэшэхэнь бэрхэтэй. Тэрэ өөрөө хэдэн мэргэжэл зэргэ шудалһан тула, хүдэлхэдэньшье хүнгэн. Залуушуулай ажалда үргэлжэ туһалжа байдаг юм. Тэрэнэй шаби Николай Казазаев хажуудань хамта хүдэлэлсэнэ. Багшынгаа онол шадабарида гүйсэд һуранхай.

Түмэршэ дархан, тус бригадын ветеран Анатолий Романович Кочетулин Бүхэроссиин мүрысөөндэ мүн лэ илажа гараа һэн. Энэ хүн гансал магтуулхаар хүдэлдэг.

Нүхэр А. Печкинэй бригадын 20 гэшүүн бултадаа эбтэй эетэйгээр, журамтайгаар, харюусалгаяа мэдэрэн ажалладаг зон гэжэ тэмдэглээ. Нэгэдэл дотороо тэдэнэр А. Д. Посельскиин бригадатай мүрысэдэг. Тиигэхэ зуураа, оло дахин эрхимлэжэ гараһан намтартай.

ВЛКСМ-эй гэшүүд Алексей Болонев, Валерий Кокорин гэгшэд үдэртөө эрхимээр хүдэлөөд, заочноор һайнаар һурана. Эдэ залуушуултай зэргэ хүдэлжэ ябаһан ажалай болон дайнай ветерануудыешье дурсангүй бологогүй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан, Дайшалхы Улаан Тугай орденой кавалер Евгений Бадмаевич Прохоров залуу мэргэжэлтэдтэ, ажабайдалаа һая зохёожо ябагшадта туһатай зүбшэл үгэдэг байһаниинь һайшаалтай юм.

Игэжэ жэшээтэ һайнаар хүдэлдэг хүнүүдэй ашаар тус бригада үнгэрһэн жэлээ амжалтатайгаар түгэсхөөд; түсэбтэ табан жэлэй гол — гурбадахи жэлдэ найдамтай алхамуудые хэжэ ябана.

М. СУТУРИН.

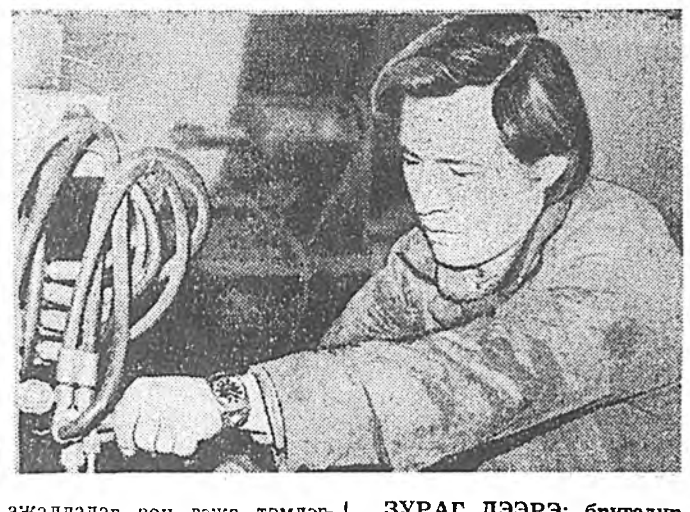

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир А. А. Печкин; гагнууршан Н. В. Казазаев.

Авторай фото.

МИЛЛИОН ТЭЭШЭ АЛХАМУУД

«Забайкаллес» нэгэдэлэй предприятинуудай модо тайрагшадай олохон түрүү бригаданууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада 1 миллион кубометр модо тайраха зорилготойгоор шууд хүдэлжэ байнхай. Энэ үүсхэлые Сэлэнгын модоной баазын Г. И. Перовой хүтэлбэрилдэг бригада анха түрүүн гаргаһан юм. Хүшэр хүндэ бэдэрэлгээр олдоһон, тэмсэл соогуур шэрээгдэһэн туйлалтанууд дээрэ үндэһэлэгдэһэн тэдэнэй энэ үүсхэлые бэшэшье бригаданууд халуунаар дэмжэһэн байгаа. Онсолбол, Клюевскэ леспромхозой В. Н. Полоновой, Байгалай модоной баазын Ю. Р. Третьяковой, тиихэдэ Онохойн модоной комбинадай И. И. Кузнецовой ударидаг түрүү бригаданууд юм.

Эдэ бригаданууд урдаа нилээд хүшэр зорилго табинхай. Юундэб гэхэдэ, анхан тэдэнэр жэлэй туршада дундажа зэргээр 130—150 мянган кубометр модо хэмжүүрлэн тайраха түсэбтэй һаа тэрэнээ 50 мянган кубометрээр үлүүлхэ юм.

И. Кузнецовой бригада һүүлэй үедэ миллионтоной зэргэдэ жагсаһаншье һаа, үнгэрһэн жэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгөөр хамагһаа түрүүлжэ шадаа. Энэ коллектив жэлэй эхиндэ 209 мянган кубометр модо хэмжүүрлэн тайраха гэһэн уялга абаһан байгаа. Тиин энэ зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлжэ, ССР Союзайнгаа алдарта ойе ажалай үндэр амжалтатайгаар угтаа һэн.

Мүнөө жэл — онсо шухала жэл. Юундэб гэхэдэ, түсэбтэ табан жэлэй асари ехэ түсэбүүдэй дүүргэлтые элирхэйлхэ тэг дундахи жэл ха юм. Ушар иимэһээ миллионтоной бригаданууд жэлэй эхинһээ ажалдаа хам оронхой. Эдэбхи үүсхэл ехэтэй, шанга журамтай, ажалай үндэр бүтээсэтэй эдэ түрүү бригаданууд тус һалбарида урдань үзэгдөөгүй үндэр амжалта туйлаха байха гэжэ батаар найдагдана.

С. ГУРОВ.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА УГТУУЛАН

КЫЗЫЛ. Кызыльскэ районой «Победа» совхозой механизаторнууд газар элдүүрилгын ба тарилгын бүхы техникээ заһабарилжа дүүргэбэ. Заһабарилгын хүдэлмэриие түхэреэн жэлдээ эмхидхэһэнэй ашаар энэ амжалта туйлагдаа. Жэшээнь, бүхы сеялкэнүүд бүри зун байхада, харин тракторнуудай олонхинь үбэлэй эхиндэ бэлдэгдээ һэн. Ажахыда заһабарилгын технологиие шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ ехэ юумэн хэрэглэгдэһэн байгаа. Эндэ детальнуудые һэлгэлгын фондын үндэһөөр механизмуудые заһабарилха, һэльбэн шэнэлхэ агрегатна арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдээ. Энэнь саг нилээд хорооохо, хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ арга олгоно.

АСТРАХАНЬ. Харабалинска районой «Родина» колхозой бригадир А. Морозов тодорхой дүй дүршэл тухайдаа хөөрэжэ, хүдөө ажахын эрдэмэй арадай университедтэ һуралсагшадые һонирхуулһан байна.

Һуралсалай түсэбтэй зохилдуулан, бусад ажахынуудай бүлэг бригадирнууд овощ ургуулдаг түрүү ажалшанда айлшаар ерэһэн байгаа. Эндэ олохон юумэн тэдэнэртэ һургаал абама байба. А. Морозовой бригада томадуудые тарижа ургуулгын ба хуряалгын индустриальна технологи область дотороо түрүүлэн хэрэглэжэ эхилээ һэн. Энээнэй ашаар таряашадай ажалай бүтээсэ 2.5 дахин ургажа, гектар бүриһөө овощ хуряалга 300-һаа 550 центнер хүрэтэр дээшэлһэн байна. Индустриальна гуримда оруулагдаһан поли дээрэ үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин өөрынь үнэ сэн юрынхиһөө хоёр дахин бага байна.

Үбэлэй сагта бүхы районуудта овощ тарижа ургуулгын индустриальна технологиие шэнжэлхэ талаар мэргэжэлтэдэй, бригадирнуудай семинарнууд үнгэргэгдэдэг. Түрүү дүй дүршэлэй һургуулинууд хүдэлдэг.

ТБИЛИСИ. Байгша ондо республикын ажахынууд соя тарихын тула 30 мянга гаран гектар элдүүриин газар таһалба. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 5 мянган гектараар үлүү ехэ байна. Республика дотор тэрэниие тарилгын эгээл таарамжатай болзор хадаа хабарай эхин болоно. Гэбэшье механизаторнууд мүнөө элдүүрилэгдэһэн газараа түүбэрилэн борнойлжо захалба. Бобово ургамалнуудай тогтууритан һайн ургаса абаха талаар яһала ехэ дүй дүршэлтэй болоһон Абашска районой ажалшад габшагайгаар хүдэлнэ. Байгша ондо тэдэнэр индустриальна технологи хэрэглэжэ, соя тарихые шиидэбэ.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Уһалууриингаа түхеэрэлгэнүүдые хабарай тарилгада мүнөөнһөө бэлдэжэ захалһан Хойто-Осетиин колхоз, совхозуудай мелиораторнууд үндэр баян ургаса ургуулжа абахые һанаашална. Талата ба хада ууланuудай боори газарай ажахынуудта уһалууриин түхеэрэлгэнүүд заһабарилагдана, канал, һубагууд сэбэрлэгдэнэ, даамбанууд, шлюзүүд, уһа бүлэдэг ба хубаарилан ябуулдаг станцинууд, бүлүүрэй түхеэрэлгэнүүд заһабарилагдана. Февраль һарада нуга таряалангуудаа уһалжа эхилхын тула мелиораторнуудай мэргэжүүлэгдэһэн отрядууд заһабарилгынгаа бүхы хүдэлмэриие хоёр долоон хоногой турша соо дүүргэхые шиидэээ. Энэ жэлдэ хүдөө ажахын элдүүриин 60 мянга гаран гектарай талмай уһалагдаха байна. Гол түлэб эдэ талмайнууд дээрэ үрэһэнэй кукуруза һуулгагдаха юм.

(ТАСС).

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

ШУХАЛА АСУУДАЛ

Комсомол, залуушуул арадай ажахые хүгжөөлгэдэ горитой хубитаяа оруулжа байдаг гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээ залуу үетэнэй хүсэл эрмэлзэлые, эдэбхи, урма зоригые шадамараар бадаргаха, зүбөөр хүтэлбэрилхэ гэшэ шухала удха шанартай бшуу. Энэ хэрэгтэ союз доторой хүдэлмэри өөрын тусгаар үүргэ нүлөөтэй байдаг. Энэмнай комсомолой организацинуудай бүридэлдэ хабаатай юм. Тинхэдэ дүршэл шадабаритай, урагшаа һанаатай кадрнууд ажал хэрэгэй бүтээсэтэй байха ушарта мүн лэ сэхэ нүлөөлдэг бшуу.

Залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар ВЛКСМ-эй райкомой эрхилжэ байһан хүдэлмэри тухай асуудал КПСС-эй Зэдын райкомой бюро 1982 оной декабрь һарада хаража үзөө һэн. Тинхэдээ союз доторой хүдэлмэриин зарим талануудые дээрэ тогтоһон юм.

Комсомолой районно организаци эдэ асуудалнуудта анхарал хандуулан, ажал ябуулгаа эрхилдэг байна гэжэ бюродо хабаадагшад онсолоо һэн.

Эндэ комсомолой эхин 70 организаци тоологдоно. ВЛКСМ-эй 4100-гаад гэшүүд тэдэнэй бүридэлдэ ородог. Районой бүхы комсомолшуулай 1900-һөө арадай ажахын гол һалбаринуудта ажалладаг байна. Энэмнай горитой хүсэн болоно. Жэшээнь, Гансахан хонин ажал дээрэ комсомол-залуушуулай 34 коллектив хүдэлжэ байна. Тинхэдэ һү һаалиин фермэнүүдтэ залуу үетэнэй 5 коллектив бии. Мүн тракторно-тариан ажалай комсомол-залуушуулай бригаданууд эмхидхэгдэнхэй. Тэрэшэлэн иимэ коллективүүд арадай ажахын бусадшье һалбаринуудта байгуулагданхай юм. Эдэнэрэй олонхидынь ажал хүдэлмэри дээрэ саг үргэлжэ жэшээ харуулжа байдаг. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор С. Ганжуров, XX партиина съездын нэрэмжэтэ колхозой механизатор, залуу комбайнернуудай дунда 1982 ондо түрүү һуури эзэлһэн В. Баранов, хонишод — «Коммунизм» колхозой Б. Гомбоев, Өөрөй совхозой В. Чойдоков, һаалишад — Заречный совхозой Б. Базаржапов, Өөрөй совхозой З. Дамбаева, ...колхозой Б. Сухарев, наймаалагша Л. Павлова болон бусад комсомолшууд нүхэдтөө ажалай габьяа харуулан хүдэлнэ.

Торинн совхозой Шартахиин, Өөрөй совхозой Соростын һү һаалиин фермэнүүдэй комсомол-залуушуулай коллективүүд ходо амжалтатай ябана.

«Мүнөөдэр хурьгашан, үглөөдэр хонишон» гэһэн уряа доро хүбүүд, басагадые түл абаха хэрэгтэ хабаадуулха ябадал манда заншанхай. Тингэжэ жэлһээ жэлдэ 600-гаад залуушуул хонин түл абаха, тэжээхэ хүдэлмэридэ эльгээгдэдэг юм. Мүнөө комсомолой эхин организацинууд партиина организацинуудай хүтэлбэри доро залуу үетэниие хурьгашан болгохо, эльгээхэ хүдэлмэреэ түлэг ябуулжа байна.

Нийтын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ, тарялан ажалда комсомол, залуушуул олоороо хабаадуулагдадаг юм. Үнгэрһэншье жэлдэ районой 600-гаад хүбүүд, басагад аха нүхэдтэеэ хамта шухала эдэ кампанинуудта эдэбхитэйгээр хабаадаа бэлэй.

Союз доторой хүдэлмэриие нягтаар, наринаар ябуулдаг комсомолой организацинууд гэшүүдэйнгээ эдэбхи үүсхэлые бадаргажа, түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэ хэрэгтэнь нүлөөлжэ шададаг байна. Жэшээлхэдэ, Борьёогой совхозой, Ленинэй, XX партиина съездын нэрэмжэтэ колхозуудай, ажалшадай ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангадаг комбинадай болон бусад зарим ажахынуудай, эмхи зургаануудай комсомолой организацинууд зэргэнүүдээ олошоруулха асуудалда ходо анхаржа байдаг.

Гэхэтэй хамта районой комсомолой зарим организацинууд үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байһан түрүү хүбүүд, басагадые ВЛКСМ-эй гэшүүндэ абаха ябадалда хайша хэрэгээр хандадаг, гэлэануудые сэһын тэдыдэ, муу бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэдэг байна гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Тинхэдэ гэшүүнэй түлбэри дүтүү суглуулдаг организацинууд олон байна. Комсомолой зарим гэшүүд бүридхэлһөө гарангүй ондоо тээшээ ябашадаг болоо.

Эдэ бүгэдэнэй шалтагааниинь гэхэдэ, ВЛКСМ-эй райкомой ба партийна организацинуудай комсомолой кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа мууса табидаг болоһоной хоишолон болоно бшуу. Энэл ушарһаа комсомолой эхин организацинуудай секретарьнуудай дунда партиин гэшүүд үсөөн байна.

«Үзэл сурталай болон политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашалан һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой зохидуулан, залуушуулай коммунис хүмүүжүүлгые һайжаруулха талаар ВЛКСМ-эй райкомой тоосоон КПСС-эй райкомой бюро дээрэ 1980 оной май һарада хаража үзэгдэһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо пилээдүүд саг үнгэрөө. Зүгөөр тинхэдэ нэрлэгдэһэн дутуу дундануд мүнөөшье дайралдана. Энэ мэнэ эдэ дутагдалнуудые усадхаха хүдэлмэриие наһан сагта ябуулагдаха ёһотой гэжэ бюродо хабаадагшад онсолоо. Мүн бэелүүлэгдэхэ хэмжээнүүд баталагдан абтаа.

В. ХАНДУЕВ.
КПСС-эй Зэдын райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

МЭРГЭН ХЁРХООР БАРИМТАЛХА

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сессиин шиидхэбэринүүд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой үгэ соо арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ талаар тодорхой программа хараалагданхай. Тиимэһээ манай партийна организацинн эдэбхитэд ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхадаа, коллективэйнгээ мүнөө үедэ бэелүүлхэ зорилгонуудта гол анхаралаа хандуулдаг юм. Энэ талаар политическэ гэгээрэлэй удха шанарынь тон ехэ. Хэшээлнүүдэй үедэ партийна документнүүдые бүри гүнзэгыгөөр шудалха арга олдоно ха юм. Тинхэдээ тус шиидхэбэринүүдэй хоорондоо тон нягта холбоотой байһаниие элирүүлхэ хэрэгтэй. Манай бэелүүлжэ байдаг бүхы хэмжээ ябуулганууд эсэсэй эсэстэ партиин XXVI съездын баталһан гол шугамһаа эхитэй ха юм.

Һаяхана Улаан-Үдын почтамтын марксизм-ленинизмын үндэһэнүүдэй һургуулиин ээлжээтэ хэшээлэй үедэ СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй ба РСФСР-эй Верховно Соведэй хамтын баярай суглаанай материалнууд шудалагдаба. Энэ хэшээлдэ почтамтын хэлхээ холбооной бүхы предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа.

Совет засагай түрүүшын үдэрһөө Коммунис партимнай национальна политикада тон ехэ анхарал хандуулдаг байһан юм гэжэ пропагандист А. Н. Иванов хэшээлээ эхилхэдээ хэлэбэ. Манай орондо национальна асуудал гүйсэд шиидхэгдэнхэй. Бүхы арадууд болон арад яһатад СССР-эй эб нэгэн бүлэ соо өөрын гүрэн түрэтэй болонхой. Энэ ушар илангаяа Буряадай АССР-эй жэшээ дээрэ элеэр харагдана.

Совет арадай мүнөө үедэ шиидхэжэ байгаа зорилгонууд тухай тогтохо зуураа почтамтын коллективэй ажал хэрэгүүдтэ пропагандист онсо анхарал хандуулба. СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсон, һочтамтын хэлхээ холбоошод табан жэлэй хоёрдохи жэлые амжалтатайгаар түгэсхөө. Жэшээнь, олзо оршо абалгын талаар түсэб — 100,7 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгээр — 105 процент дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур 32 мянган түхэригэй олзо оробо. Болзорһоо урид, декабриин 15 болотор хэлхээ холбооной олохон отделенинүүд, телеграфай участок, корреспонденци тарааха участок болон бусад коллективүүд олзо абалгын талаар түсэбүүдээ дүүргэбэ. Хэдэн коллективүүдтэ «Хэлхээ холбооной жэшээтэ отделени» гэһэн нэрэ зэргэ болон «Шанарай отличник» гэһэн тэмдэг олгогдобо. Хэлхээ холбооной түрүүшүүлэй олохон нэрэнүүдые пропагандист нэрлэбэ. Мүн эдэ амжалтануудые түйлахада хэрэгтэ нэн түрүүн коммунистнууд гол хубита оруулаа гэжэ А. Н. Иванов онсолоо. Нэрлэбэл, Л. П. Шевелева, Л. И. Камынина, А. П. Котельникова, В. Л. Моксонова, Е. Н. Брянская, тэрэшэлэн партийна бэшэ Г. С. Антипкина, М. М. Бурдуковская гэгшэд болоно.

Почтамтын коллектив соо олон ондоо яһанай мянга гаран хүдэлмэрилэгшэд хүдэлдэг. Гэбэшье тэдэнэр хоорондоо нүхэр ёһоор харилсажа, хото хүдөөгэй ажалшадые почтын аша туһаар хангадаг байха юм.

Тус хэшээл тон һонирхолтойгоор үнгэрөө. Эндэ зарим шагнагшад коллективэй ажал хэрэгые һайжаруулха талаар шүүмжэлхы шэнжэтэй тодорхой дурадхалнуудые оруулаа. Юрэнхыдөө полит-һуралсалай хэшээлнүүд имагтал нэрэ зүүлгэһэн болоод, үнгэржэ байха ёһогүй. Тэрэнэй үедэ коллективэй ажабайдалда хабаатай бүхы гол шухала асуудалнууд табигдажа, шиидхэгдэхэ зэргэтэй. Полит-һургуулинууд өөрын тодорхой үүргэтэй ха юм.

Харин тинхэдэнь зарим һургуулинуудта шухала материалнуудые имагтал уншалгаар хизаарладаг байна. Иимэ һуралсалһаа ямаршье үрэ гарахагүй байһаниинь ойлгосотой. Имагтал пропагандистын хэшээлдээ һайнаар бэлдэжэ, коллективэйнгээ хүдэлмэриһөө жэшээнүүдые абажа, темэеэ ойлгосотой тодоор тайлбарилхадань, шагнагшадынь һуралсалдаа дуратайгаар хандадаг болохо зэргэтэй.

Тиимэ жэшээнүүд манай коллективтэ яһала бии. Хэлхээ холбооной томо отделени, участогуудта коммунис ажалай һургуулинууд байгуулагданхай. Тэдэнэй нэгэндэ, Железнодорожно районой Октябриин 50 жэлэй проспектдэхи хэлхээ холбооной 34-дэхи отделенидэ пропагандистаар Арадуудай Хани Барисаанай ордентой Г. С. Антипкина хүдэлдэг юм. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй болон РСФСР-эй Верховно Соведэй хамтын баярай суглаанай материалнуудые, Ю. В. Андроповой элидхэлые тус һургуулида угаа һайнаар шудалаа. Пропагандист нэн түрүүн эдэ документнүүдэй гол удхые шүүбэрилэн гаргажа, шагнагшадтаа ойлгуулжа шадаа. Партиин мүнөө үеын эрилтэнүүд шанга. Тэдэниие ажал ябуулгадаа хүтэлбэри болгон абажа, партиин хараалһан тодорхой зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ оролсохо гэшэ тон шухала асуудал болоно.

Авиазаводой хэлхээ холбооной 9-дэхи отделениин пропагандист М. М. Бурдуковская һайнаар хүдэлнэ. Эндэхи һургуулиин 30 шагнагшад ажалдаашье амжалтатай. Олзо оруулха талаар нёдондонойнгоо түсэбые коллектив болзорһоо урид дүүргэбэ. Тинхэдэнь пропагандист, хэлхээ холбооной 9-дэхи отделениин начальник М. М. Бурдуковскаяда 1982 оной декабрьда СССР-эй хэлхээ холбооной министрэй приказаар «Хэлхээ холбооной мастер» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдожо, мүнгэн шан барюулагдаа.

Пропагандист В. Е. Шеломенцевагай һургуулида һурадаг телеграфай участогай хүдэлмэрилэгшэд нёдондоной дүнгөөр дамжуулгын вымпел, мүнгэн шанда хүртөө.

Манай «Агитатор» гэжэ газетэдэ эрхим пропагандистнууд М. М. Бурдуковская, В. Е. Шеломенцева тухай материал бидэ толилоо һэмди. Мүн пропагандистнууд С. Ж. Дансаранова, З. М. Анисова гэгшэд өөһэдөө ажал тухайгаа бэшээ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ уламжалан, полит-һуралсалай үүргые улам дээшэлүүлжэ, партиин политикын гол шугамые мэргэн хёрхоор баримталхын түлөө тэмсэхэ уялгатайбди.

Б. СОТНИЧ,
почтамтын «Агитатор» газетын редактор.

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛ

Улаан-Үдын райондо хүдөө ажахын эрдэм шудалха дунда шатын мэргэжэлтэдэй (агроном, зоотехник болон ветеринарнууд) университет байгуулагдажа, һуралсалай түрүүшынь хэшээл үнгэргэгдэбэ. Университедэй һуралсалай эхилһэнтэй дашарамдуулан, районой агропромышленна нэгэдэлэй начальник Н. Н. Щербаков оролто үгэ хэлээ.

Ивалгын туршалга - үйлэдбэриин ажахын Доодо-Ивалгын һү һаалиин фермын ба эмэ түгал, буруунуудые түлжүүлдэг комплексын, мүн гахай үсхэбэрилгын «Южный» гэжэ комплексын болон бусад түрүү коллективүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй һуралсалай программын ёһоор энэ университедтэ һурагшад танилсаха ёһотой юм.

Тинхэдэ һурагшадай үмэнэ республиканын мэдээжэ эрдэмтэ мэргэжэлтэд, партийна болон совет органуудай хүтэлбэрилэгшэд лекци уншаха, элидхэл хэхэ байна. Гэхэ зуура түрүүшын хэшээлэй болоходо, хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын Буряадай институдай экономикын ба хүдөө ажахын үйлэдбэриин таһагые даагша, экономическа эрдэмэй кандидат Ц. Б. Галданов, Буряадай хүдөө ажахын институдай эпизоотологиин кафедрые даагша, ветеринарна эрдэмэй доктор, профессор Н. Л. Найманов, хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын Буряадай институдай хонин ажалай лабораториие даагша Н. Н. Соколов гэгшэд лекци уншаба.

КПСС-эй райкомой баталһан түсэбэй ёһоор университедэй һуралсалай хэшээл һарадаа нэгэ дахин үнгэргэгдэжэ байхаар хараалагдана.

А. НАГАСЛАЕВ.

ДҮН СОГСОЛОГДОО

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө ехэ бэлэдхэлэй ябажа байха үедэ, Хойто-Байгалай районой ажалша коллектив бүхэндэ союзна республика бүхэндэ зорюулһан декаданууд үнгэргэгдэһэн байна. Энэ хэмжээ ябуулга нёдондоной июниин нэгэнһээ эхилээ һэн.

Энэ хугасаада «Нижнеангарсктрансстрой» трестын партномой бүридэлдэ ородог партийна бүхы эхин организацинууд өөһэдынгөө коллективэй дунда интернациональна хүмүүжүүлгын талаар ябуулдаг хүдэлмэреэ ниилэнд эдэбхижүүлһэн байна. Тиихэтэеэ хамта харуулан ойлгуулха агитациин хэрэгсэлнүүд сүм шэнэлэгдэһэн, улаан булангууд шэмэглэгдэн гоёогдоһон, хамтын байрануудай, захиргаанай албан газарнуудай газаахи болон досоохи байдал һайжаруулагдаһан, шэнжэ түхэлынь хубилагдаһан байха юм.

Тэрэшэлэн партиин, ажалай болон дайнай ветерануудтай уулзалга олон газарта эмхидхэгдээ, интернациональна хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд болоһон байна.

Союзна республиканuудта зорюулагдаһан арбан хоногуудай ямараар эмхидхэгдэһые, үнгэргэгдэһые трестын партком заседани дээрэ зүбшэн согсолоо. Тинхэдээ энэ хэмжээ ябуулга барилга-хабсаралгын 608-дахи, 607-дохи, 572-дохи, 579-дэхи поездуудай, заһабарилга-прокатна баазын, ажаһуудалай-коммунальна таһагай коллективүүдтэ эгээл һайнаар үнгэргэгдөө гэжэ онсолон тэмдэглэгдэв.

К. ЖАМЬЯНОВ.
БАМ-дахи манай тусхай корр.

В. Д. Александров «Татарский Ключ» гэжэ карьерэй управлениин буталалгын фабрикын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Виктор Дмитриевич эндэ арбан табан жэлэй туршада хүдэлхэ зуураа. нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоһон байна. Тэрэ 1973 ондо КПСС-эй гэшүүн болоһон намтартай. Нүхэр Александров мүнөө партийна бүлэгые хүтэлбэрилэгшөөр һунгагданхай юм.

А. ШОЙЖОЛОВОН фото.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАН...

ДАБААН ДЭЭ...

Хойто-Муяын хаданууд БАМ-ай эгээл хүшэр... дай нэгэн гээд дэмы хэлсэдэггүй. Суута Усинс... ска дабаануудтахи автомобильна харгынууд ор... дэн зуун метр һаань, эндэ хадын эгсэ ташалан... га, горхон, һубаг нуурнуудые гаталһан гушаад... түмэр харгы татагдаха байна. Тэрэ бүхэндэ... хүүргэнүүд...

Хойто-Муяын шэлые тойруулһан түмэр хар... нюруугаа мянга гаран метр үндэртэ татагдан... рөө үүлэн доогуур гараһан харгыл. Энэ мүнө... дээрэхи эгээл орёо хүшэр харгы гээд тоологдон...

Тодорхойлон хэлэбэл, Хойто-Муяын дабаан... хоёр дабхар зам гээд нэрлэлтэй. Юуб гэхэдэ... доогуур, хэдэн зуун метр гүнзэгыдэ ороноймнай... эгээл орёо хүшэр, 15 километр утатай тоннел... на. «БАМтоннельстрой» управлениин проходч... тоннелиин гурбанай нэгэ хубиинь малтаад... тиимэшье бэлээр гаталагдаагүй. Малталга эх... проходчигууд газар дорохи нууртай ушараа. Т... са үһан бэшэ, харин бур шабараар, нойтон э... рэнхэй байба. Энэ Ангараканай шабарта нуур... арга хоёр жэл соо бэдэрэгдээ һэн. Оронойм... институдуудай эрдэмтэд энээн тухай бодомж... байгаалиин энэ хаалтые барилгашад диилэжэл...

Газар дорохи харгы табан жэлэй һүүл бага... лалгада үгтэхэ юм. Харин тэрэ болотор даба... талын харгынуудые холбохо шухала. Тиимэ... «агаарай» харгы татагдаа ха юм.

Энэ харгы нёдондо зун баригдажа эхилээ һэ... бартаа дабаан дээгүүр Окусикан разъезд т... шын поезд гарахаар хараалагдана. Түрүүшын... түрүүшын хүндэтэ пассажир болохо хүндэтэ... тэхын түлөө барилгашад мүнөө мүрысэнэ.

— Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ БАМ-ай Буря... тогта бар тайгын дундуур үһа гол, хадануудые... зуун таблад километр харгы барябди. Тэд... гэсэхэ саг болоо. Юуб гэхэдэ, харгы холбодог... хеэрэлгэмнай энэ ташаланда хүдэлхэ аргагүйд... юрын трактор болон автомобильна крануудые... баатай болообди, — гэжэ эндэ хүдэлдэг бриг... сандр Бондарь хөөрэнэ. — Энэ барилгын орёо... ёһотоор ойлгохын тула эндэ ерэжэ, нюдөөр... байна. Бүри һалар поездуудай шуумайн зу... хадын харгы өөдэ харахада толгой эрьехээр л... та хүнэй гараар хэгдэнэ гээд һанахада бүришы... шагтай.

«Иимэ хүшэр эрхэ байдалда хүдэлхэдэ, б... рүүшын үедэ хүндэл һэн, — гээд «Нижнеан... строй» трестын барилга-хабсаралгын 669-дэх... бригадир Владимир Федюнин хөөрэнэ. Гэбэшье... бэрхэшээлнүүдтэ дадаһан зон ха юмбибди. Эр... түйлажал гарагдадаг гээшэ». Үнэхөөрөөшье... хүдэлһэнэйнгөө ашаар лэ Владимир Федюнин... Жарчинский хоёр бүри сентябрь һарада жэл... бари дүүргэһэн байна.

Байгал-Амарай түмэр замай тон хүшэр у... нэгэн болохо Хойто-Муяын дабаанай харгын... барилга дээрэ «Нижнеангарсктрансстрой», «... гоймеханизация», «Мостострой-9», «БАМ... пром» гэхэ мэтэ генподрядна томо-томо орг... дай олон тоото коллективүүд хүдэлнэ. Тэдэн... найнь хүдэлмэриие эмхидхэн эрхилхэ тусхай... гуулагданхай. Тэрэниие КПСС-эй Хойто-Байга... мой нэгэдэхи секретарь Н. И. Крючков толго...

— Байгал-Амарай түмэр замай барилгые за... эрэлхэг зориг бадаруулгын университет гэжэ... Северомуйск хадаа хани нүхэсэл, бэе бэедээ... хамтын нэгэ мэдэрэл гэхэ мэтэ совет хүнэй ... жэ хүмүүжүүлхэ газар болонхой, — гээд Н... нович хэлээ һэн.

Хойто-Муяын дабаанай дабагдахада, БАМ... дай участок Шэтын участогтай ниилэхэ юм. ... нельщигууд мүнөө Кодарай шэлые малтажа... Тэрэ 12-дохи тоннельнэ отрядта Социалис ... рой В. Р. Толстоуховай бригада хүдэлнэ. Су... чик эсэгэтэеэ хамта тэрэнэй хүбүүн Игорь... тоннель малталсана.

Барилгашадай коллектив бүхэн Соведүүд... олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдһөө бүридэ... нэр булта хорндохи зуун жэлэй түүхэтэ бар... өөрынгөө үндэһэ яһатанай хубитые оруулна бш... бүгэдэ арадай барилга гэжэ эндэ ерэһэн хүнэ... лэ ойлгохоор байдаг. Нил поселок Эльбрус ... мойһоо Сибириин тайга руу асаржархиһан ш... Грузинхид Шэтын участок дээрэ Икабья ... Закавказиин нютагай түхэл шэнжэтэй шэнэ ст... на. Алонкые харахадаш, тэндэхи һургуули, х... майе тойроод, Молдавиин жэмэстэ модод сэ... гээр һанагдадаг. Солони станциин вокзалай... Таджикистанай түүхэтэ минаредүүдые һану... робайкальск городые ленинградайхид, Кичер... цууд, Уоянинс — литвагаархид, Таксимое — ла... рина.

Үргэн совет ороноймнай зүг бүхэнһөө ха... най һабагшанууд иишэ татагдажа, шэн зоригт... нүүдэй гараар шэрүүн хүйтэн Сибириин дай... һэргэнэ.

М. БА...

ХАМҺАБАРИИН АЖАХЫЕ ХҮГЖ...

Столовонуудта, колхозой дэлгүүрнүүдтэ, промышленностиин ба бэлэдхэлэй эдеэ хоолой һалбаринуудай предприятинуудай цехүүдтэ бии болодог үлөөдэһые зөөн ёһоор хэрэглэхын тула мал ажалай өөрсэ янзын һалбари байгуулагдаһан байна. Энэмнай хадаа эдеэ хоолой үлөөдэһөөр гахайн мяха үйлэдбэрилгэ мүн болоно. России Федерацида юһэн һара соо иимэ аргаар 100 мянга гаран тонно мяхан (амидын шэгнүүр) абтаа юм. Тингэжэ столовонууд мяханай олон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ аргатай болоо.

500-һаа дээшэ хамһабариин ажахы эдеэ хоолой үлөөдэһөөр гахай тэжээжэ, мяха үйлэдбэрилдэг юм. Тэдэнэй олонхиинь ба эгээл томонуудынь ниитын эдеэ хоолой-территориальна управленинүүдтэ хабаададаг. Өөһэдынгөө столово болон эдеэ хоолой комбинадуудые мяхаар хангаха хүсэлтэй промышленна предприятинууд тэдэниие барилгада ба наринжуулан һайжаруулгада ехэ хүсэ, мүнгэ зөөри гаргашалһан байна.

Арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд гахай шахан таргалуулгын комплекснуудые бариха үүсхэл гаргаһан юм.

Эдеэ хоолой үлөөдэһөөр гахай шахан таргалуулха гэээшэ түбэгтэй хэрэг мүн. Гахай эдеэлүүлхэ шэнэ арга технологи зохёохо хэрэгтэй болодог. Новосибирскэ областиин «Левобережный», Омскэ областиин «Омский» ба «Шинник», Краснодарай хизаарай «Прогресс», Кировскэ областиин «Заречье» гэжэ совхозуудай хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд энэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулаа. Татарай АССР-тэ «Залесный» совхоз мүнөө жэлдэ амжалтатай. Эндэхи гахайнуудай рациондо эдеэ хоолой үлөөдэһэнэй удельна шэгнүүр 68 процентдэ хүрэдэг. Энэнь РСФСР-эй доторхи дундуур хэмжээнһээ 12 процентээр ехэ болоно. «Залесный» совхоздо гахайнуудай шэгнүүрые килограммаар нэмээхын тула холимог тэжээлэй 2,3 единицэ хэрэглэдэг.

Хэдэн жэлэй саада тээ совхозууд болгогдоһон хамһабариин ажахынуудта гахайн байрануудынь ахир түлюур, харгыгүй, түбхинөөгүй байдалтай һэн.

Мүнөө эдэмнай ашаг үрэтэй, оньһожоруулагдамал, һайнаар эмхидхэгдэһэн үйлэдбэри болонхой. Тэндэ саг үргэлжэ хүдэлдэг малшад, механизаторнууд, жолоошод, заһабарилагшад бии. Тэдэнэртэ байрын гэрнүүд, столово болон магазинууд баригданхай. Жэшээнь, «Омский» совхоздо квартал соо 8000 гахай шахан таргалуулагдадаг. Тэндэ үйлэдбэриин ба соёлой-ажаһуудалай зууһаад барилга бодхоогдонхой. Хаа хаанагүй гахай шахан таргалуулдаг ажахынуудай улам үргэдхэгдэжэ байһаниинь шухала.

Пензенскэ областьдо арадай депутадуудай Соведэй үүсхэлээр гахай шахан таргалуулгын «Ухтинка» гэжэ томо ажахы байгуулагданхай. Үйлэдбэриин бүхы хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Тус ажахыда нэгэн доро 28 мянган гахай шахан таргалуулагдахаар хараалагдана.

Область дотор эдеэ хоолой үлөөдэһөөр гахай шахан таргалуулха материально-техническэ бааза хүгжөөгдэһөөр. Краснодарай хизаарта, Смоленскэ, Калининградска, Пермскэ областьнуудта энэ талаар эдэбхитэйгээр хүдэлнэ.

Курскэ областиин ниитын эдеэ хоолой хамһабариин ажахыда эдеэ хоолой үлөөдэһэ хатааха ба гранул болгохо цех хэдэн жэлэй саада тээ баригдаһан юм. Тингэжэ тэжээлэй нөөсэ байгуулха арга бии болоһон байгаа. Зүгөөр бусад ажахынууд тэдэнэй жэшээ дахаха аргатай байгаашье һаа, тингээгүй. Мүнөөдэрэй байдалаар ажал хэрэг нэгэ бага һайжараа. Кубаньда, Смоленскэ, Пермскэ болон Кировскэ областьнуудта эдеэ хоолой үлөөдэһэ хатааха ба гранул болгохо цехүүдые барижа эхилэнхэй. Тинхэдэ худалдаа наймаанай хамһабариин ажахынуудта гахайн мяха үйлэдбэрилгэ шэнэ хэмжээндэ гаргагдана.

Хамһабариин ажахынуудай арга боломжонуудые үргэдхэхэ талаар бага бэшэ удха шанартай нэгэ ушар тухай хэлэмээр. Хамһабариин олохон ажахынууд гахай түлжүүлдэг болонхой. Гурбадахи кварталда Кировскэ областьдо 12 мянган «өөһэдынь» поршоонхо шахан таргалуулгада табигдаһан байна. Смоленскэ болон Пермскэ областьнуудай хамһабариин ажахынуудта гахайн поршоонхо олоор абана.

Эдеэ хоолой үлөөдэһөөр гахай шахан таргалуулха гээшэ ашаг олзо багатай хэрэг гэжэ мүнөө хэншье хэлэхээ болёо. Хэрбээ столовонуудай менюдэ мяханай зүйлнүүдэй үгы һаа, энэмнай хүтэлбэрилэгшэдэйнь хүдэлсэгүй хүшүүн ба эдэбхи үүсхэлгүй байһые гэршэлнэ. Ленинградска областиин ниитын эдеэ хоолой управлениин хамһабариин ажахынуудта 9 һара соо 230 тонно гахайн мяхан үйлэдбэрилэгдэһэн байна. Энэнь жэлэй түсэбһөө 29 процентээр ехэ болоно. Областиин худалдаа наймаанай эмхинүүд городо... до хүртэсын та... грамм мяха ... юм. Тэдэнэр Р... рацида 64-дэхи ... дэг. Харин Арха... ластиин городой ... хүртэсын талаар ... грамм. Псковско... 4,89, Новгородск... 3,04 килограмм ... тэнэ.

Байгал-Амарай ... худалдаа найма... приятинуудай ху... шэдэй онсо анха... даг газар болон ... хото, тосхонууд... хүртэсын талаар ... дундуур хэмжээн... хин ехэ продукц... дадаг юм. Тинг... шэнэ мяха үйлэд... заарлагданхай. ... ажахынууд ниит... лой предприятину... һа нэмэри хэхэ ...

1980—1981 о... мэр замай Буряа... та гахайн зурга... ригдахаар хараал... хоёр байра бари... рай областьдо БА... замай участок ... һуурин тосхоной ... гахай шахан тар...

Эдеэ хоолой ... хараалагдаһанай ... һабариин ажахы... зониие эдеэ хоол... дээр хангалга... ёһотой. Техник... болон материал... кэ нөөсэнүүдэ... риин ажахынуу... гэжэ шиидхэгдэ... нютагуудта шэнэ... жонуудые хэрэг... римтанууд хар... шье зарим га... юушьеб хүлеэһ... ядаһаар.

В. ...
ТАСС-ай ш...

АЛАС ДУРНЫН хизаарта

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУД МЭДЭЭСЭНЭ

АМЖАЛТА АДЛЯАР ХУБААЛДАБА

«Рабочая смена» гэжэ теплоходой экипаж ба Находкын далайн худалдаа наймаанай портын А. Ткачёвой хүтэлбэрилдэг комплексно бригада СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Ажалай харилсаа холбоон тухай хэлсээн эдэ коллективүүдэй амжалтын эшэ үндэһэн болоно. Портдо дүтэлжэ ябахадаа, ямар ашаа асарһан тухайгаа, хаана ямар ашаанай байха тухай морягууд докернуудай бригадада мэдээсэдэг. Докернууд ашаа буулгахада хэрэгтэй техникэ болон бусад түхеэрэлгэнүүдые эртээнһээ бэлдэжэ эхилдэг. Тиин транспортын причалда ерэхэтэй адли, ашаае шамдуу буулгажа эхилдэг, 3 звеноһоо бүридэдэг Ткачевой бригада түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлжэ, минуташье һаатангүй, теплоходой ашаае буулгадаг байна.

Находкын докернуудай болон Алас-Дурнын пароходствын моряудай мүрысөө эмхидхэхэ дүй дүршэл эндэхи олохон портнуудта нэбтэрүүлэгдэхэ юм.

Находко,
Примориин хизаар.

БРИГАДНА АРГААР ХҮДЭЛНЭ

Амарай областиин Свободненскэ районой «Сельхозтехника» нэгэдэлһээ «түсэбһөө гадуур» гэһэн тэмдэгтэй гараһан двигательнүүдээр совхозой томо отделениин машинна паркые хангажа болохо юм. Заһабарилагшадай ажалые бригадна аргаар эмхидхэһэнэй ашаар энэ түйлагдаа.

Ниитэ нэгэн нарядаар хүдэлхэдөө, хүнүүд даалгагдаһан хэрэгэй түлөө бүри ехэ харюусалга мэдэрнэ. Түрүү слесарьнууд И. Носков, П. Золутарев болон бусад дүршэл багатай хүдэлмэришэдые шефтээ абаад, мэргэжэл, шадабариин «нюусануудые» мэдэжэ абахадань туһална. Еогони болзорто мотоорно цехтэ гээгдэгшэд үгы болоо, продукци үйлэдбэрилгэ 20 процент дээшэлһэн байна. Двигательнүүдые заһабарилгын шанаршье һайжараа.

Бусадшье районуудай «Сельхозтехника» нэгэдэлнүүдтэ ажалаа бригадна аргаар эмхидхэдэг боложо байнхай. Тингэжэ Амарай областиин колхоз, совхозуудта һураггүй олон трактор, комбайн, двигательнүүд заһабарилагдажа үгтөө.

Благовещенск.

ДАЛАЙН ОГОРОДОЙ ХЭШЭГ

Примориин хойто зүгтэ ламинари — далайн капуста тарилга дүүргэгдэбэ. Эндэхи далайн огородой талмай 70 гектарта хүрөө.

Дулаан бухтада, 40 хүрэтэо метр гүнзэгыдэ ламинари ургадаг юм. «Приморрыбпромын» туршалгын баазын мэргэжэлтэд уһан доро байгуулагдаһан огородуудай арга боломжодо горитой заһабаринуудые оруулһан, промышленна гуримаар замаг ургуулдаг болоһон байна. Тингэжэ тэдэнэр гектар бүриһөө 60-һаа дээшэ центнер капуста хуряана.

Мүнөө жэлдэ бүхыдөө 2 мянга шахуу тонно үнэтэ замаг бэлэдхэгдэһэн байна. Тэрээгээр консервэнүүдые хэдэг юм.

Эрдэмтэд уһан дорохи огородуудай ургасые дээшэлүүлхэ арга замуудые бэдэржэ үргэлжэлһөөр.

Владивосток.

САХАЛИНАЙ АЙБОЛИДУУД

Ветеринарна врачнар болон зоотехнигууд Сахалинай фермэнүүдтэ ходо ерэдэг, кинофильмнүүдые харуулдаг, хүдэлмэриин арга дүршэл тухай лекцинүүдые уншадаг юм. Область дотор малшадай болон ангуушадай үбэлэй һуралсал эмхидхэгдэнхэй.

Сахалинда ба Курилада зооветеринарна алба бэхижүүлхэ программа бэелүүлэгдэнэ. Холмскдо районууд хоорондын ветеринарна станци баригданхай. Мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан эмнэлгын — үбшэ һэргылгын түбүүдые хизаарай бусадшье районуудта байгуулхаар хараалагдана.

Южносахалинск.

ШЭНЭ ЧУКОТКЫН ПОЭТЕССА

Хойто хизаарай хүнүүд тухай, Чукоткын эртэ урдын газарта Совет засагай асарһан хубилалтанууд тухай эскимос поэтесса Татьяна Ачиргина Магаданай номой хэблэлэй бараалан гаргаһан шүлэгүүдэйнгээ түрүүшын ном дотор хөөрэнэ.

Һая болтор журналист байһан, харин мүнөө партийна хүдэлмэрилэгшэ Татьяна Ачиргина революци болотор өөрын үзэг бэшэггүй байһан арадые түлөөлнэ. Гансал А. Пушкинай, Ю. Лермонтовэй болон М. Шолоховой, ородой болон совет литературын бусад классигуудай номуудые бэшэ, харин өөһэдынгөө уран зохёолшод болон уран шүлэгшэдэй номуудые эскимос арад түрэл хэлэн дээрээ уншана.

Тэрэл Магаданай хэблэлдэ эскимос авторнуудай үшөө хэдэн номууд хэблэлдэ бэлдэгдэнхэй.

Анадырь.

АГУУЕХЭ ХАНИ НҮХЭСЭЛ ТУХАЙ

ет оромнай һаяхан 60 нгэз түүхэтэ ойе тэмдэг- Ленинскэ национальна тикын ашаар манай бүхы зон, багашье, ехэшье яһа- лишье талаараа хүгжэһэн в. Манай ороной олон һэтэ хүн зоной түүхэтэ нэгэдэл — совет арад жо бүрилдэһэн ушар ха- 70 гаран хэлэн дээрэ бэ- эжэ байдаг уран зохёол зураглагдан харуулагда-

аршье үеын совет уран олшодой номууд арадуу- интернациональна хани саан тухаи мэдэрэлээр эрэнхэй бшуу. Юуб гэхэ- социалис бодото байдал- арадуудай хоорондо ле- кэ хани нүхэсэлые мүн- үлээ ха юм. Коммуниз- хэрэгтэ үнэн сэхэ хү- шэнэ байдалай түлөө элшэд, интернационалист- олонациональна совет ли- турын гол геройнууд бо- г.

н түрүүнород совет уран олон түлөөлэгшэд лэ агуу- ород классическа литера- н революционно-демокра- ска еһо заншалые хүг- н, Совсдүүдэй ороной ара- ай түүхэтэ хуби заяанай һэ нэгэтэй байһан тухай ин бодолые ажалша зо- ухаанда нэбтэрүүлээ. Мү- үеын олонациональна ли- турын интернационализ- булагай эхиндэ социаль- талаараа эсэшэгүй, уран анаараа гарташагүи М. киин прозо, В. Маяков- н поэтическэ публицисти- Н. Островскиин романууд огдохо юм.Ород совет ратурын нангин жэшээе н, үндэһэ яланайнгаа он- илгаагаар бэе бэеэ дабта- й, оюун бэлигтэ уран зо- шод олоороо урган га- М. Ауэзовэй, О. Гонча- М. Рыльскиин, М. Бажа- И. Мележэй, Э. Межелай- й, Р. Гамзатовай, К. Ку- ай, Д. Кугультиновай, К. раевай болон бусад олон олшодой нэрэнүүд совет ратурада бата һуурияа эй олонхой.Ород түрүү ратурын эрхим нүлөөе бэе- шэнгээн, национальна болбосоролой нэгэ кратическа болон интер- ональна ёһо занша- хүгжөөн, нэгэ гуурһата аха дүүнэртэеэ хамта эдэ зохеолшод совет лите- ратурада өөр өөрынгөө урас- асараа.

олонациональна совет ли- туранuудай дунда урган арһан буряад литература й мүн лэ хэлэхэ юумэн байха. Залуу буряад ли- турын социалис уг удхын л ехэ туйлалтань юун бэ дэ, шэнэ буряад хүнэй об- болоно. Тэрэ ямар хүн Шэнэ ажабайдалай түлөө сэлшэ, патриот, гуманист, рнационалист хүн. Бүри

20-ёод онуудта, совет буряад литературын һая мүндэлжэ байхада, түрүүшын зохёолшодой бүтээлнүүд соо совет ороной арадуудай интернациональна нэгэдэл тухай бодол яһала элеэр гаргагдаһан байдаг. Б. Базароной «Таряан» (1921), Абгайн Түргэнэй «1905 он» (1925) гэһэн зүжэгүүд соо, Солбонэ Туягай, Мүнхэ Сарьдагай шүлэгүүд соо, Ц. Доной «Шуһата хюдалга» гэһэн рассказ соо, мүн бусадшье зохёолнууд соо интернациональна хани харилсаанай темэ элеэр соностодог.

30-аад онуудта орьёлон хүгжэһэн социалис байгуулалта хадаа оршон тойронхи байдал тухай хүнүүдэй ойлгосые хубилгажа эхилээ. Тиигэжэ хүнүүдэй хоорондохи үндэһэн яһанай илгаа баларжа, бэе бэеэ хүндэлхэ, бэе бэедээ этигэхэ ябадал батажаһан байна. Тиимэһээ 30-аад онуудта арадуудай аха дүүгэй нэгэдэл тухай мэдэрэл шэнэ шанартай болоо. Х. Намсараевай, Б. Базароной, Солбонэ Туягай, Ц. Доной аялгада Н. Балдано, Ц. Галсанов болон бусад нүхэд хоолойгоо ниилүүлһэн түүхэтэй.

Интернациональна хани барисаан тухай темэдэ зорюулһан эрхим зохёолнуудай тоодо Х. Намсараевай «Цыремпил» гэжэ повесть онсо һуури эзэлдэг.Ород болон буряад зоной хани барисаанай түүхын эхин үеые тодорхой баримта дээрэ автор анха түрүүн зураглан харуулаа бшуу.Ород болон буряад зоной хани харилсаан тухаи гүн удхаяа автор хожомынь «Үүрэй толон» гэжэ роман соогоо үргэлжэлүүлээ һэн.Ород революционер-большевигүүдэй нүлөөн доро юрын буряад хүбүүн Цыремпил хадаа гансаараа тэмсэжэ ябахаяа болёод, шэнэ засагай түлөө еһотой тэмсэлшэн боложо тодороо һэмнай.

30-аад онуудта Н. Балданогой «Олоной нэгэн» гэжэ пьесэ, С. Метелицын «Коммунист» гэжэ рассказ, Б. Базароной «Снайпер», «Хоёр Север» гэһэн шүлэгүүд, мүн бусад зохеолшодойшье бэшэһэн элдэб жанрай зохёолнууд баргагдаа.

Гэхэ зуура интернациональна хани харилсаае гүнзэгырүүлэн харуулха талаар 40-өөд онууд, нэн түрүүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн онсо һуури эзэлнэ. Тэрэ үедэ ямаршье үндэһэ яһанай байбашье, совет хүнэй ухаан бодол хадаа совет патриотизмын мэдэрэлээр халижа байгаа.

Арад зоной үмэнэ бэрхэтэйхэн шалгалтын тохёолдоод байхада, интернациональна нэгэдэл тухай удхые харуулха талаар поэзи түрүү һууридаа гарадаг шуу. Уран һайханай элдэб арга хэрэглэн, фашис нохосуудтай тэмсэжэ байһан совет хүнүүдэй нангин бодолые шүлэглэн харуулха талаар дайнай үеын поэзи ехэ үүргэ дүүргэээ. Дайнай аюулта үдэрнүүдтэ Х. Намсараевай, Ч. Цыдендамбаевай, Ш. Нимбуевай, Ж. Тумуновай, Ц. Номтоевой, С. Дунаевай, К. Брянскиин болон бусад зохёолшодой бэшэһэн дүлэтэ шүлэгүүд улад зониие нангин тэмсэлдэ зоригжуулан уряалдаг һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүд, мүн дайнай һүүлээрхи жэлнүүд хадаа зохёолшодой оюун бодолоо хатуужуулха, уран бэлигээ мүлихэ талаар горитойхон һургуули боложо үгөө. Тиимэһээ буряад литература 50-яад онуудта хүгжэлтынгөө шэнэ шатада гараа гэжэ дэмы сэгнэгдээгүй. Тэрэ үедэ эпическэ томо-томо бүтээлнүүд бэшэгдэжэ, ниитын ажабайдалай томо үйлэ хэрэгүүдые уран һайханаар домоглон харуулха арга бии болоһон байна. Томо жанрай — романай бии бололго хадаа урдахи жэлнүүдһээ гол үндэһэтэй гэжэ харагдана. Юуб гэхэдэ, жэжэ жанрай хүгжэлтэ хадаа томо жанрай бии бололгын бэлэдхэл болоно гэшэ бшуу.

1949 ондо Ж. Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала», 1950 ондо Х. Намсараевай «Үүрэй толон» гэһэн романууд хэблэгдэн гаража, түүхэтэ-революционно темээр бэшэгдэхэ хэдэн томо романуудай замые нээжэ үгэһэн байгаа.

Уданшьегүй Ч. Цыдендамбаевай Доржи Банзаров тухай хоёр роман энэ тематикын хэмжээнүүдые үргэдхэһэн байна. Энэ талаар туйлагдаһан амжалтанууд хадаа А. Бальбуровай «Зэдэлээтэ зэбэнүүд», И. Калашниковай «Һүүлшын сухарилта», «Шэнэ сагай шэнжэ» болон бусад зохёолшодой романууд соо үргэлжэлүүлэгдэн хүгжөөгдөө.

Ород, буряад, оротон болон бусад яһатанай түлөөлэгшэдэй хамтын тэмсэл, тэдэнэй аха дүү ёһоной нягта холбоон ялас гэмээр эдэ зохёолнууд соо харуулагдаа юм.

Мүнөө үеын совет буряад литературада шэнэ-шэнэ бүтээлнүүд мүндэлэн, интернационализмын ёһо заншалые хүгжөөн арьбадхаһаар. М. Степановай «Түргэн гол дээрэ» гэһэн роман соо, Ц. Галановай «Саран-Хүхы», К. Балковай «Хүүргэ» гэһэн повестьнууд соо, бусадшье прозаическа болон драматургическа зохёолнууд соо, поэмэнүүд болон шүлэгүүд сооород, буряад, оротон зоной хуби заяан тон нягта холбоотойгоор зураглагдаһан байха юм.

Арадуудай хоорондохи хани барисаае, ажалай баатарнуудые магтан дуулахаһаа ехэ зол жаргал үгы гэжэ манай уран зохёолшод һайн ойлгоно бшуу. Тиигэжэ уншагшадайнгаа оюун бодолые хүмүүжүүлэн, шэнэ байдалай түлөө тэмсэлдэ мүндэлһэн агуехэ хани барисаагаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ өөһэд өөһэдынгөө хубитые уран үгынгөө ашаар оруулна.

А. СЕРЕБРЯКОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

СРВ. Хоабинь гэжэ комплексын барилгада хабаадалһан вьетнам барилгашад болон совет мэргэжэлтэд «90 дэрэй туршада мүрэниие хааха» гэһэн уряа доро ажалнана.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет мэргэжэлтэ Б. А. Смирнов, үрэмдэлгын станогой машинист Ву Зоан.
ТАСС-ай фотохронико.

ДЕПУТАТ — арадай түлөөлэгшэ

ОРОЛДОЛГЫН ХҮСӨӨР

Манай районой Калиновкын сельскэ Соведэй харьяата газарта оршодог Дээдэ-Сутай һууринда депутадуудай нэгэ пост байгуулагданхай юм. Энэ постын бүридэлдэ эрхим ажалаараа суурхаһан, ажалша бэрхэ хүнүүд ородог. Тэдэнэй тоодо нэгэдэхи отделениин эрхилэгшэ сельсоведэй депутат Н. Е. Назаров, түрүү һаалишан П. А. Рымарева гэгшэд оролсоно. Эдэнэр мүнөөдэрэй гол асуудалнуудай нэгэн болохо ниитын малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллажа байнхай. Тэдэнэрэй хүтэлбэри доро манай малшад Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй, Хоринн районой арадай депутадуудай, Үдын сомоной Соведэй ажалшадай үүсхэлые дэмжэн, үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэхэ, адууһа малаа гарза хохидолдо оруулангүйгөөр ондо оруулха, түл олоор абаха, ашаг шэмыень дээшэлүүлэн, үбэлэй һаранuудта гүрэндэ һү, мяха үйлэдбэрилхэ хэмжээе нилээд дээшэлүүлхын тула тэмсэнэ. Тэдэншье малшадаймнай һайнаар ажаллаха, амарха бүхы арга боломжонууд бии. Үнгэрһэн зун урда үеынхидэ орходоо яһала һайн шанартай, ехэ үбһэн бэлэдхэгдээ. Һү һаалимнайшье дээшэлжэ, жэлэйнгээ түсэбые 130 процент дүүргээ һэмди. Үбэлжэлгын үедэ малшадые комплексно аргаар хангалга эмхитэйгээр ябуулагдана. Илангаяа худалдаа наймаанай, соёлой талаар малшад һайнаар хангагдана. Автолавкын наймаалагша нүхэр Семаков саг үргэлжэ малшадай гүүртэнүүд болон отаранuудаар ябажа байдаг, тиихэдэ библиотекарь Н. Т. Сучкова хоёрдохи жэлээ ажаллажа байбашье, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ «Дайшалхы хуудаһануудые», «Сахилгаан» болон ханын газетэнүүдые саг үргэлжэ гаргажа, малшадаар тараадаг юм.

Гэбэшье малшадые медицинын талаар хангалга манай һууринда муугаар эмхидхэгдэнхэй. Фельдшерско-акушерска пунктмнай жэлһээ үлүү саг соо хаалтатай. Сельсоведэй сесси болон ажалшадай суглаанууд дээрэ энэ асуудал оло дахин табигдабашье, хубилалта болоногүй.

Түрэл тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо талаар депутадууд горитой хүдэлмэри эхилэнхэй. Мүн нютагайнгаа хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгые, тэдэнэй урда табигдаһан бүхы эрилтэнүүдые дүүргэхын тула манай райондо болон нютагай Соведүүдэй депутадууд эдэбхи үүсхэл гаргана. Арадай депутадуудай хүсөөр манай һууринда шэнэ найман жэлэй һургуули нээгдэжэ, һуралсалайнгаа түрүүшын жэлые амжалтатайгаар эхилһэн байна.

Хорёод жэлэй туршада жолоошоноор ажаллажа байһан Игнат Харлампович Буланцев районно Соведэй депутат юм. Тэрэ ниитын ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, оролдосотой бэрхэ хүн гэжэ нютагайхидтаа мэдээжэ болонхой.

Һунгагшаднай бидэндэ элдэб асуудалнуудтайгаар хандадаг гээшэ. Тиимэһээ бидэнэр асуудал, гуйлта бүхэниинь нарийнаар хаража үзөөд, зохихо хэмжээнүүдые абажа, туһалхые оролдонобди.

Иигэжэл манай һууринай депутадуудай хүсөөр һайн һайхан хэрэгүүд эмхидхэгдэжэ, хүн зоноймнай ажабайдал саашадаа улам хүгжэн һайжарна гээшэ. Буряад оронойнгоо алдарта 60 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө эршэ хүсэеэ зангидан ажалланабди.

Т. ИВАНОВ,
Сутайн совхозой парткомой секретарь, депутадуудай бүлэгэй түрүүлэгшэ.
Мухар-Шэбэрэй район.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэһэнэй һүүлээр

«ХАНГАХА АРГА БИИ»

Улаан-Үдэ хотын Зарсчный тосхондо ажаһуугша С. Димидовэй нимэ гаршагтай бэшэг үнгэрөөшэ жэлэй ноябриин 5-да манай газетэдэ толилогдоо һэн. Түб хотымнай ажалшадые транспортаар хангалгада нилээд дутагдалнууд дайралдана. Илангаяа автобус үсөөнөөр ябана. Харин тиихэдэ предприяти, организаци, эмхи зургаануудта автобусууд олоор тоологдоно. Тэдэнэр заримдаа нэгэ-хоёр хүниие һуулгаад, хотын гудамжаар гүйлгэлдэдэг. Тэдэнэй жолоошодто тусхай билеедүүдые үгөөд, иишэ тиишээ ябахадаа харгы дээрэ байһан хүнүүдые һуулгадаг болоо һаань, ехэ һайн байгаа гэжэ тэндэ хэлэгдээ һэн.

Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Ч. Нимаев газетымнай редакцида иимэ харюу эльгээбэ:

«Нүхэр Димидов танай газетэдэ толилогдоһон бэшэг соогоо тон зүб дурадхал оруулна. Хотын предприяти, организаци, эмхи зургаануудай автобусуудай гудамжада байһан хүнүүдые һуулгаха асуудал городской Соведэй гүйсэдком Буряадай транспортна управлениитэй хамта шэнжэлжэ, хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ хэмжээнүүдые хараалжа байна».

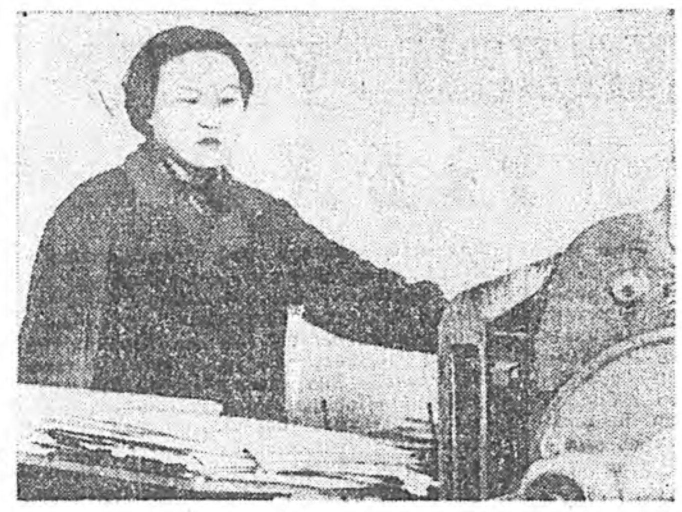

Багдаринай типографида 4-дэхи разрядай хэбшэн, районой Соведэй депутат, КПСС-эй гэшүүн Татьяна Григорьевна Шаракшинова, 4-дэхи разрядай наборщица Тамара Викторовна Малиновская гэгшэд үниинэй хүдэлжэ дүй дүршэлөөр баян болонхой. Тэдэнэр социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Г. Шаракшинова.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

НҮХЭДЭЙ ДҮХЭРИГ СОО ҺУУГААД...

(УНШАГШЫН ҺАНАМЖА)

ҮГЫН УДХА гүнзэгы гү, али гүйхэн болохо хубилдаг байна. Зүгөөр энэнь уран зохёолшын бэлигһээ, оролдолгоһоо дулдыдана. Юуб гэхэдэ, үгэ өөрөө удхаяа хубилгаха бэшэ ха юм. Үгые хэр зэргэ зүб мүрөөр поэдэй хэрэглэһэнэй ашаар үгын удха тодо һонор гү, али баларлар, ойлгосогүй болодог. Энэ нэгэ талаһаа. Нүгөө талаһаа, үе сагай эрьесэ үгын удхын хубилалтада хамаатай гээшэл ха.

«Нүхэдэй дүхэриг» гэһэн хоёр үгые абаад үзээл даа. Эдэ үгэнүүдые бидэ һанаанһаа абаагүйбди. Иимэ гаршагтай номоо поэт Владимир Намсараев 1981 ондо хэблэн гаргаһан байна. Энэ хадаа поэдэй дүрбэдэхи ном болоно. Номой гаршаг болоһон нэрэтэй шүлэг согсолбори соо бии.

Нүхэдэй дүхэриг. Тоб гэмэ удхатай эдэ үгэнүүдые поэт Владимир Намсараев хэрэглээ гэжэ эндэһээ элирнэ. Эдэ үгэнүүд илангаяа мүнөө үедэ өөрынгөө хурса гэрэлээр эрмэгтэн уншагдана. Юуб гэхэдэ, бидэ өөһэдынгөө Эхэ һайхан ороной — ССР-эй байгуулагданаар 60 жэлэй ойе угтаад, 1983 оной календариин түрүүшын хуудаһануудые ираад байнабди. Арбан табан союзна республика хадаа ёһотойл нүхэдэй дүхэриг болоно бэшэ гү? Үшөө ямар дүхэриг бэ!

Саг үемнай —
Гарташагүй хүгжэлтын
үльгэр жэшээ,
Ганташагүй сулгы
гантиг хүшөө, —

гэжэ поэт Владимир Намсараев «Гурбан түүрээлгэ» гэһэн шүлэг соогоо бэшэнэ. Коммунизм байгуулагшадай ажалай үндэр бүтээсэ ниигэжэ, «гарташагүй хүгжэлтын үльгэр жэшээ» гэжэ нэрлэгдэнэ.

Үйлэдбэриин социалис арга капитализмые ахин, урдань орохоһоо гадна, совет хүнүүдые нүхэд болгон нэгэдхэнэн, манай республиканууды дүхэриг болгон батадхаһан гагнуур болоно. Энээнгүйгөөр совет арадай эб эй бүлэ оршохогүй байна. «Нүхэдэй дүхэриг» гэһэн шүлэг соогоо поэт сэхэ бэшэнэ:

«Нүхэр» гэһэн үгэ
Намтараар баян —
Совет манай бүлэ
Солотой болгоо.
«Нүхэр» гэһэн үгэ
Удхаараа баян —
Һайхан манай ёһо
Һүлдыень олгоо.

Совет орон дотор коммунизм байгуулгые Владимир Намсараев «холын хараата аян зам» гэжэ нэрлэнэ. Манай урдаа хараха аха захаород арадые «нэнгэн түшэглэхэ нүхэртэйб», үлдэгшэ арбан дүрбэн республикын яһатаниие «хүтэрэлдэн алхалха нүхэртэйб» гэжэ нэрлэнэ:

Нэрэтэй түрэтэй,
жаргалтай
Найдалаа гээгээгүи
наһандаа
Нэнгэн түшэглэхэ
нүхэртэйб —
Нангин лэ байна даа
хэрэгнай.
Хүсэл зоригтой,
эрмэлзэлтэй
Холын хараата
аян замдаа
Хүтэрэлдэн алхалха
нүхэртэйб —
Хананги ябаг даа
сэдьхэлнай.

Гараад байһан шэнэ жэл, 1983 он хадаа Буряадай АССР-эй тогтоһоор 60 жэлэй ойн гүйсэхэ жэл болоно. Поэдэй хэрэглэгшэ «би» гэһэн үгэ манай буряад арад болоно гэжэ һанагдана. Иимэ нүхэдтэй байһан бидэ — буряад зон угтахаяа байһан ойгоо, хэжэ байһан ажалаа нангин гэжэ тоолонгүй, сэдьхэлээ ханангүй яахабибди!

Үндэһэн шэнжэеэ
һэлгэхагүй,
Үлзы нэгэдэлээ
эбдэхэгүй
Үндэһэ яһатанай
дүхэриг —
Үнэнхы домогто
Совет бүлэ.

«Нүхэдэй дүхэриг» гэһэн шүлэг тухай тогтоходо, иимэ байна.

Ном соо бусадшье һайн шүлэгүүд бии. «Ленинэй нэрэ», «Үлзы жаргалтай...», «Шүрэ дуhалаа...», «Үнаад ябаха...» гэһэн шүлэгүүд ехэ һониин байна. «Үгэ балар үнэгэнэй харанхы» гэһэн шүлэг соо бага наһан, эхэ эсэгын ашa туһа, эхин һургуулида ороолго тухай домоглогдоно.

«Дэлгүүр наймааһаа...» гэжэ сюжедтэй шүлэг, хошонгуушa байхаһаа гадна, хүндэ һургаал боложо үгэнэ. Бишыхан хаб нохой тухай энэ шүлэг соо хэлэгдэнэ. Поэдэй магазинһаа гараад ябатар нэгэ нохойхон бии болоод дахана. Харгын ханитай болоһон поэт тэрээндэ хилээмэ түгдэлжэ үгэнэ. Хүндэлүүлһэн нохой баяраа мэдүүлһэн байгаа ха. «Харин хаб нохой хорёо доогуур һурамхи шургаад» орошобо. Тэндэһээ һөөргөө гүйжэ гарахадаа, мүноохимнай һөөргөө «хаража муухайгаар» хусажа ороно. Нохойн зангай хубилһан ушар юуб гэхэдэ, тэрэ өөрынгөө гэртэ хүрэжэ ерэһэн байба ха юм... Эндэ «Гэр дээрэхи нохой һүүл дээрэ» гэһэн урданай буряад оньһон үгэ эзэлүүдгүй һанаанда ороно.

«Байһаар байтараа, нүхэд...» гэһэн шүлэг соо табигдаһан асуудалнууд олон бодол түрүүлжэ шадана. Үнэхөөрөошье, хүгжэлтэ түгэс социализмын эрхэ байдал соо алишье талаараа ядамаггүй ажаһуухадаа, жаргалдаа дашуурнагүй аа гүбди гэжэ бэсэ шэмхэхээр лэ гээшэ. Бүтэхэ ушартай ажал хэрэгэй һаатахагүйн тулэ бэсэ шүүмжэлхэ зэргэтэйбди гэжэ шүлэг уряална.

Эсэстээ «Ленинэй нэрэ» гэжэ шүлэгһөө бадаг бүүлгаха дуран хүрэнэ:

Үндэһэ яһатаниие
Үндэр заяагаар
нэгэдүүлһэн Ленин.

Ленин тухай олон поэт бэшээ, бэшэнэшье, үшөө бэшэхэшье байха. В. Намсараевай мүрнүүд хадаа Ленин тухай бэшэгдэһэн дуунуудта дулаан нэмэри болоно бшуу.

Иигэжэ поэт Владимир Намсараевай шэнэ ном бидэниие һөөргэмнай нүхэдэй дүхэригтэ урин асарна, хүндэмүүшээр һуулгана...

Э. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ ХАМЖААНАЙ ЛЕНИНСКЭ ЁҺО ГУРИМААР

ГАВАНА. Кубын Гавана провинциин Сант-Крус-дель-Норте гэжэ муниципидэ эдэ үдэрнүүдтэ һайндэрэй шэнжэтэй: орон доторoo эгээл түрүүлэн нютагай тарящад социалис хүдөө ажахын үйлэдбэриин шэнэ гуримда ороо юм. Тэдэнэй мэдэлэй бүхы газар гүрэнэй ажахынууд болон кооперативай мэдэлдэ ороо.

Энэ гайхамшагта үйлэ хэрэгтэй дашарамдуулан, болоһон митинг дээрэ Кубын Компартиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, жэжэ тарящадай национальна хамтаралай түрүүлэгшэ Хосе Рамирес Крус үгэ хэлэхэдээ, Кубын тарящадай ажахы эрхилэлгын бүри һайн гуримда оролго экономическа болон политическэ талаараа тон шухала удха шанартай юм гэжэ тэмдэглээ.

Хүдөө ажахые хамтадхаха ленинскэ ёһо гуримуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа Кубын социалис байгуулалтын мүнөөнэй шатын эгээл шухала эшэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

НИИТЫН ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ КОНКУРС

БЕРЛИН. «Нойес Дойчланд» газетын эмхидхэһэн ниитын эдеэ хоолой эрхим предприятиин нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө заншалта харалга ГДР-эй ниислэл хотодо үнгэрбэ.

Эрхим кафе болон ресторанууд, хүдэлмэришэдэй столовонуудые нэрлэһэн хэдэн мянган бэшэг газетын редакци уншагшадһаа абаһан байна. «Прага» болон «Мюггельзеенерле» гэжэ ресторанууд, ниислэлэй спортын олон амаралтын түбэй эдеэ хоолой комбинат 12-дохёо үнгэргэгдэһэн энэ харалгада илаһанда тоологдоо.

Городой засагаархидай болон олониитын панамжын ёһоор, ниитын эдеэ хоолон предприятинуудай хоорондо нимэрхүү конкурснуудые үнгэргэхэдэ, ниислэл хотодо хангалтын хүдэлмэриие саашадань нарижуулан һайжаруулгада ехэ удха шанартан байна. Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые согсололго, эрхмүүдтэй зэргэсэлгэ олохон кафе, ресторанууд болон столовонуудай хүдэлмэриие горитойгоор һайжаруулхада туһалдаг байна.

ЛАТЕКС — ШУХАЛА ТҮҮХЭЙ ЭД

ПНОМПЕНЬ. Кампучиин экономикын шухала һалбари — резино-техническэ промышленностьда хэрэглэгдэдэг гол түүхэй эд — латекс үйлэдбэрилгэ ба болбосоруулга эршэмтэй түргэнөөр хүгжөөгдэнэ.

Кампонгчам провинциин каучугай плантацинууд дээрэ каучугай ургамалнуудые нэргээхэ талаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Республикын промышленна предприятинуудтал адли, Пол Подой засаг захиргаанай үедэ эдэ плантацинууд ехээр хохидоһон байна гэжэ каучугай комплексын директорой орлогшо Ланг Сали ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэһэн байна. Латекс болбосоруулан бүйлүүлдаг фабрика орхигдошон, харин түхеэрэлгэнь һандаргагдаһан байгаа. Гэбэшье мүнөө үедэ эндэ 6 сортын латекс абана. Бүлэг совет мэргэжэлтэдэй ерэһэнэй һүүлээр, һэргэлгын хүдэлмэри илангаяа эршэмтэйгээр ябуулагдана. Хахад жэл соо бүлтa шахуу технологическа линни хүдэлгэгдэһэн, цехүүдэй байшангууд, бэлэн продукциин складууд баригдаһан, һалаа замууд татагдаһан байна. Эдэ бүгэдэ харин гүрэнүүдтэ эльгээгдэдэг үнэтэ түүхэй эдые үйлэдбэрилгые түргөөр дээшэлүүлхэ арга олгохо юм гэжэ Ланг Сали онсолон тэмдэглээ.

ХИЛЫН СААНАҺАА — ТАСС, АПН

БҮХЭДЭЛХЭЙН ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ

БЕРЛИН. Сталинград шадар гитлеровскэ сэрэгүүдые һамна бута сохилго фашис зэрхэг түримхэй ябуулганuудта эсэргүүсэн тэмсэһэн арадуудай зүрхэ сэдьхэлдэ этигэл найдал түрүүлһэн байгаа. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай асари ехэ байлдаануудай нэгэндэ Совет Армиин туйлаһан илалта тухай мэдээсэл бүхы түбинүүдтэ урма баяртайгаар угтагдаһан байгаа гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай теоретическэ орган — «Айнхайт» журнал тэмдэглэнэ.

Волго мүрэнэй эрье шадар туйлагдаһан амжалта үнэн хэрэгэйнгээ илан мандалгада совет арадай хэлбэрилшэгүй этигэл найдалтай байһые элирхэйлэн гэршэлжэ, зэрхэг түримхэйшүүлые эсэслэн һамна бута сохихо талаар бүхы хүсэеэ элсүүлэн үгэхыень Соведүүдэй ороной олон миллион хүбүүд, басагадые зоригжуулаа һэн.

Сталинградтахи байлдаан хадаа дайн журөөдэгшэдтэ ехэл һургаал болоһон байгаа гэжэ статья дотор заагдана. Хёмороо зүришэлдөө дэбэргэхэ, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргаха талаар шэглүүлэгдэһэн США-гай ба НАТО-гай эгээл зэрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй мүнөөшье бэелүүлжэ байха үедэ тэрэнэй удха шанар асари ехэ байна. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ журнал тэмдэглэнэ.

ДУБЛИН. «Сталинградтахи байлдаан хадаа олон миллион хүнүүдэй дурасхаалда хэтэ мүнхэдөө үлэһэн бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай үйлэ хэрэг болоно», — гэжэ Ирландиин хүдэлмэришэнэй партиин (РПИ) генеральна секретарь Шон Гарланд мэдүүлбэ.

Сталинград шадар болоһон хатуу шанга байлдаануудай хойноһоо бүхы дэлхэйн арадууд тон ехэ анхаралтайгаар адаглaдаг һэн гэжэ Ш. Гарланд хэлэбэ. Энэ байлдаанда совет сэрэгүүдэй туйлаһан илалтые гитлеровскэ фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ эрид эрьелтэ болоһон байгаа гэжэ нэрлэжэ болоно.

Совет хүнүүд илалта туйлаха байһандаа дайнай түрүүшын үдэрһөө батаар этигэжэ ябаа. Эхэ ороноо хамгаалха тэдэнэртэ эрэлхэг зориг нэмээдэг, урма зориг бадаруулдаг һэн. Тиигэжэ тэдэ туйлай ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые дабажа гараһан юм.

Фашис булимтарагшадһаа Европые сүлөөлэлгэдэ энэ илалтын шиидхэхы үүргэ дүүргэһэндэнь, Сталинградые хамгаалагшадай дурасхаалые ёһолон хүндэлдэгбди гэжэ Ш. Гарланд түгэсхэлдөө хэлэбэ.

ОТТАВА. Сталинград шадар Германиин сэрэгүүдэй бута сохигдожо, бээе тушааһан үдэрһөө хойшо дайнай яаса тад хубилһан байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, Волго мүрэн дээрэ туйлагдаһан илалта гитлеровскэ Германиин һорнин палалгын, нацис сэрэгэй машинын гүйсэд үгы хэгдэлгын эхи табиһан байгаа гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадагша, матрос-артиллерист байһан Джеймс Дойл мэдүүлбэ. Дайнай жэлнүүдтэ тэрэ Англиин «Эдинбург» гэжэ крейсертэ алба хээ һэн.

Тэрэ хүшэр хүндэ һаранuудта би Мурманскда байгаа һэм. Волго мүрэн дээрэ совет сэрэгүүдэй илалта намда өөрын ехэ илалта болоһон байгаа.

НИКОСИ. Сталинградые хамгаалхын түлөө шанга байлдаануудта Совет Арми асари ехэ баатаршалга гаргаа һэн. Хүсөөрөө, танкнуудаараа, самолёдуудаараа дайсанан һураггүи бүлюу байгаашье һаань, Сталинградые хамгаалагшад эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдажа, энэ амжалтада ехэ хубитаяа оруулһан байна гэжэ дайнай ветерануудай Бүхэкипрэй холбоонон вице-президент Андреас Христофи мэдүүлбэ.

Сталинградтахи байлдаанда Совет Армиин туйлаһан илалтын дэлхэйн хоёрдохи дайнай хубн заяанда шиидхэхы удха шанартан байһаниинь арсашагүй гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Волго мүрэн дээрэ фашис сэрэгүүдэй бута сохигдолго Советскэ Союзай политическэ ба сэрэгэй нэрэ хүндые хэмжээлшэгүйгөөр дээшэлүүлээ һэн. Франциа, Бельгидэ, Югославида, Польшодо, Грецидэ ба нацистнуудаар булимтаран эзэмдэгдэһэн Европын бусад оронуудта дэлгэрһэн эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ хүсэтэ түлхисэ үгэһэн байгаа.

БАТА НЭГЭДЭЛ

ПРАГА. СССР болон социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай нягта жагсаалтайгаар Чехословаки Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхын түлөө саашадаашье эрид шууд тэмсэхэ, элдэб оронуудай арадуудай хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлгэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ юм гэжэ ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Б. Хнеупек дипломатическа корпусой гэшүүдтэй эндэ уулзахадаа мэдүүлээ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха хөөрэлдөөнүүдтэ һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха гээшэ мүнөө үеын шухалын шухала зорилго болоно гэжэ социалис оронууд тоолоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, Москвада үнгэргэгдэһэн баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн элидхэл соохи Советскэ Союзай бүтэмжэтэй һайн дурадхалнууд энэ талаар хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлаха арга олгохо байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Политическэ Деклараци дотор найруулагдаһан, Варшавска Договорто хабаадалдаг гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй Прагада болоһон зүблөөнэй дүнгүүд шухала удха шанартай байна гэжэ министр зааба.

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОО

АДДИС-АБЕБЭ. Эфиопиин Ажалшадай партиие эмхидхэхэ комиссиин (КОПТЭ) һаяхан болоһон II съездын һаяхан эндэ болоһонтой дашарамдуулан, литературно-уран һайханай конкурсын дүнгүүд согсологдобо.

Литературын, уран зурагай, графикын ба скульптурын талаар 1500 шахуу зохёол бүтээл энэ харалгада табигдаһан байна.

Үндэһэн социальна экономическа хубилалтануудые бэелүүлхын түлөө, орон дотороо социалис общестывын үндэһэ һуурине байгуулха талаар революционно правительствын ба КОПТЭ-гэй хараа шугамые бэелүүлхын түлөө Эфиопиин ажалшадай тэмсэл хадаа конкурсдо табигдаһан зохёол бүтээлнүүдэй гол темэнь болоно.

Конкурсдо илагшад — ороной бүхы провинцинуудай түлөөлэгшэд Хүндэлэлэй дипломуудаар шагнагдажа, харин тэдэнэй хүдэлмэри тусхай экспозици болгогдоһон байгаа.

ВИА АГЕНТСТВЫН БУРУУШААЛГА

ХАНОЙ. Вьетнамай сэрэгүүд Кампучида химическэ зүйлнүүдые хэрэглэхые бэлдэжэ байгаа юм ха гэжэ баталһан Таиландын «Бангкок пост» газетын мэдээсэлые ВИА гэдэг Вьетнамай информационно агентство буруушааба. Американ империалистнуудай гэмтэ ябуулганuудые сагааруулха зорилготойгоор ниимэ юумэн хэгдэнэ гэжэ ВИА тэмдэглэнэ.

«ХҮН БОЛОХО БАГАҺАА» гэһэн бэшэг тушаа

ТҮРЭЛХИДЭЙ ҮҮРГЭ ҮЛҮҮ ЕХЭ

Газетын 1983 оной январиин 8-най номерто толилогдоһон «Хүн болохо багаһаа...» гэһэн Ш. Ц. Цывановай хөөрөөе ехэл анхаралтайгаар, сэдьхэлээ хүдэлгэн уншагдаба. Энээн тухай нютаг нугадамнай нилээд хөөрэлдөөншье болоно. Ажабайдалай утын зам гаталжа, наһан соогоо олохон юумэ үзэһэн, хүнэй хараа бодол, хэһэн тобшолол үнэтэй сэнтэй байханьлаб ааб даа. Эхэ орондоо үнэн сэхэ, ажалда дуратай, сэдьхэл һайнтай, хүндэмүүшэ, һайхан һургаалтайгаар бага балшар наһанһаань шэнэ үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һургуулиин, түрэлхидэй дүүргэхэ үүргэ ехэ гэһэн бодол тон зүбтэй. Минии һанахада, түрэлхидэйнь үүргэ бүришье ехэ, харюусалгатайшье болоно. Алтан дэлхэй дээрэ үрэ хүүгэдые түрөөд, гарыень ганзагада, хүлыень дүрөөдэ хүргэжэ, ёһотой хүн болгохо гээшэ эхэ, эсэгын бүхы наһанайнь нэрэ хүндын хэрэг, гүрэн түрын урда харюусаха уялгань болоно гэжэ баталха хүсэл түрэнэ. Теэд багашуулые хүмүүжүүлхэдэ, түрэлхидэй нүлөөн ехэ байха ёһотойшье. Тэдэнэр һургуулида оротороо, илангаяа багахан хүдөө нютагуудта, гэр бүлынгөө нюдэн доро ургана ха юм. һургуулида орсходоошье, үдэрэй 4—5 час багшанарай ба хүмүүжүүлэгшэдэй харгалзалга доро байгаад, бэшэ сагаа гэртээ үнгэргэнэ. Тиихэдэ амаралтын ба каникулнуудай үдэр, һаранууд яагааб? Би һургуулиин үүргэ, харюусалгануудые зааханшье доошолуулхаяа һананагүйб, харин түрэлхидэй үүргэ уялга, ехэ нүлөө, харюусалгануудыень һануулхал хүсэлтэйб.

Ажалша бэрхэ, эбтэй этэй, архи тамхяар жүрөөдэдэггүй, хэрүүл шууягүй, нам түбхин, хүндэмүүшэ бүлэ соо хүмүүжэһэн үхибүүд эхэ, эсэгынгээ нэрыень хухалангүй, ялыень шархируулангүй, ёһотой хүн нэрээ нэрлүүлэн, наһан соогоо ябадаг гэжэ баталха байнаб.

Минии хүршэ Базарсада Балдановтан бага балшарһаа үншэрэн, үгытэй айлай ажабайдалай хүшэр хүндые бэе дээрээ үзэһэн, колхоз анхан байгуулалсаһан, хамтын ажалай хаба шадалаар омогорхон хүдэлһэн, дайнай ба дайнай һүүлэй хүшэр хүндэ сагта, мүн саашадаа наһанайнгаа амаралтада гаратараа, гараһаншье хойноо нэгэшье үдэр таһалгаряагүй ажаллаһан, тиихэдээ ходо түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаһан хоёр юм. Гадна Базарсада Балданович Балжима Очировна хоёр 7 үхибүүдээ ехэ болгожо, ажабайдалай үргэн замда гаргаа. Тэдэнь тус тустаа мэргэжэлтэй, һайн һайхан һургаалтай, ажалша бэрхэ, үнэн сэхэ һанаатай, нютаг нугадаа хүндэтэй айлнууд болоод, Эхэ оронойнгоо саашадаа хүгжэхын түлөө урагшатайгаар ажаллажа байдаг. Базарсадатан мүнөө 14 ашанартай, 9 үхибүүдтэй М. З. Курошевтан, 6 үхибүүдтэй Ш. Ц. Цыдыповтэн мэтэ түрүү түбхин иимэ айлнууд нютагтамнай олон. Эдээншүү айлнууд үхибүүдтээ һайн жэшээ болохоһоо гадна тэдэнээ ажалда дуратайгаар, үнэн сэхээр, зон нүхэдэйнгөө, Эхэ оронойнгоо урда харюусаха мэдэрэлтэйгээр, өөрын жаяг журамтайгаар хүмүүжүүлдэг гээшэ.

Тиихэдэ архинша, хэрүүлшэ, эбгүй, ажалда хойрог айлай үхибүүд ехэнхидээ муу һурадаг, жаяг журам эбдэдэг, һургуулиһаа хожомдодог, бэшэндээ муугаар нүлөөлдэг гэжэ нилээд ажаглагдаа гээшэ.

Зарим түрэлхид дайн дажарта нэрбүүлжэ, хүндэ хүшэр сагта нилээд тулиһан тула үхибүүднайл зобохые мэдэнгүй дураараа үдэг гэжэ бодомжолоод, һулаар табиһан һур, дэмы табиһан дээһэн шэнгеэр зоргоорнь орхидог зантай. Тэдэнь томо болоходоо, эрхэтэнэй эрхэ гэбэл, наашаа наашаа, уялга гэбэл, саашаа саашаа гэһэн өөрын хэмжүүрээр ажаһуудаг. манай общестивын гэшүүдэй моральна кодексын эгээл нангин гол ёһонтой зүришэлдэхэ һэдэлгэ гаргадаг.

Дунда һургуули, СПТУ дүүргэһэн олон залуушуул түрэл нютагтаа, ажахынуудтаа жэл бүри олоороо үлэдэг болоо. Эдэмнай эрдэмтэй, мэргэжэлтэй, һургаалитайшье байдаг. Теэд үшөөл гүлмэр залуунууд, хараа бодолынь, зан абаринь ажабайдалай замда нэшүүлэн хатуужажа тогтонижоогүй, дүршэл багатай ааб даа. Эдээндэ тон нарин хандалга, туһа түшэг хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Энэ талаар манай Бэшүүрэй районой «Победа» колхоздо һайн заншал нэбтэрүүлэгдэжэ байнхай. Тэрэл СПТУ, һургуули дүүргэгшэдые таряашадай ба малшадай бүлэдэ угтан абаха ёһолол һайндэрэйхеэр, бүхы колхознигуудай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэдэг. Залуу механизаторнуудта заал һаа шэнэ гү, али заһабарилагдаһан тракторнууд, малшадта тобир тарган малнууд даалгагдан угтэдэг. Дүршэл ехэтэй түрүү механизаторнууд, малшад һурган хүмүүжүүлэгшэдээр томилогдодог. Залуу бүлэнэртэ шэнэ байрын түлхюүр барюулагдадаг. Тус колхоздо социально-соёлой барилга ехээр хэгдэһэниинь республика дотор нилээд мэдээжэ болонхой. Зарим ажахынуудта залуу мэргэжэлтэдые, һургуули дүүргэгшэдые хүйтэхэнөөр лэ угтадаг гээ һаа, алдуу болохогүй ха. Талхигдажа хуушарһан, эбдэрхэй техникэ, муу малнуудтай отара, гүүртэ даалгажархихадань, дүршэлгүй залуушуул али тухай тулихаб. Һүүлэй һүүлдэ урмаа хухаржа, ажахыһаа гаража ошохо гү, али буруу харгы руу орошохо ушар тохёолдодог. Жаяг журамтай, түрүү дүршэлтэй хүнтэй нүхэсүүлэнгүй, ажахын элдэб «нүхэ һүбэ руу» түлхеэд байхада, жаяг журамгүй, эмхидхэл муутай звенодо оруулжархихадань, үгышье һаа, архида дуратай хойрог хүнтэй нүхэсүүлхэдэнь, һайн үрэ гараха аал? Иимэ эрхэ байдалда ороһон залуу хүнүүд үшөөшье бии. В. Данзанов ба В. Валиев гэдэгтэл убайгүй хүдхэшүүл боложо магадгүй хаш.

Залуу үетэниие, илангаяа һургуули дүүргэгшэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ коллективэй үүргэ нүлөөн сэгнэшэгүй ехэ гэһэн мэдээжэ гурим ёһые дабтан хэлэхэ хүсэлтэйб.

Нэгэ иимэ ушар эжэлүүдгүй һанагдаа. Би хэдэн жэлэй урда Хяагтаһаа Улаан-Үдэ автобусоор ошожо ябабаб. Новоселенгинск тосхонһоо нилээд «халанги» гурбан залуу хүбүүд автобустомнай һууһаар, бэлин шэбшэгээр, бузгай муухай үгэнүүдээр ярилдажа, гажа буруу дуунуудые шангаар дуулалдажа оробод. «Аргаарыт аягүйл» —гэжэ тэдээндэ һануулхадамни, намдаа бүдүүлигээр халдажа, доромжолжо оробо гээшэ. Таби гаран пассажирнууд сооһоо (тэдэнэй дунда залуу шииираг эрэшүүлшье олон) гансал хорёодтойхон басаган минии түлөө һанаагаа зобожо, «үгэ андалдаандамнай» оролсоо бэлэй. Бэшэниинь амандаа уһа балгажархиһан шэнги абяагүйнүүд, «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэһэндли ябаа. Жолоошон басаган хоёрой туһаар тэдэ хулигануудай «аманиинь таглагдаа» һэн.

Нютаг нугадаа хүндэтэй ветеран Б. С. Содномовой доромжолуулжа, түлхюулжэ байхадань, хүн зон байгаагүй гээшэ гү, али баһа «амандаа уһа балгажархёод» дуугай хаража зогсоо юм гү?

Ш. Цывановай хөөрөөн соо дурдагдагша. тиимэ хүдхэшүүлдэ совет эрхэтэн бүхэнэй талаһаа муухай аяг аашынь номгоруулха харюу үгтэхэ ёһотой гэжэ һанагдана. Жаяг журам эбдэгшэдтэ коллектив соогоо эбсэшэгүй байдал тохёолдуулан, тэдэниие залан заһаруулха ёһотойл арга байна гээшэ ааб даа.

Энэ хэлэһэнһээ тобшолходо, үхибүүдые балшар багаһаань һурган хүмүүжүүлхэ, тэдэниие нарин хиналта дороһоо алдахагүй, хэрэгтэй болоо һаань, саг соонь тэдээндэ туһалха гээшэ гүнзэгы удхатай гэжэ баталалтай. Зүгөөр энэ бүгэдэндэ түрүүшын үгэ, түрүүшын үүргэ түрэлхидэйнь —эхэ, эсэгынь байха ёһотой.

Д. ТОГОШИЕВ,
дайнай ба ажалай ветеран.

Бэшүүрэй район.

ТҮРЭЛ НЮТАГАИМНАЙ ТҮҮХЭ...

В. И. ЛЕНИНЭЙ ДУРАСХААЛДА МҮНХЭ...

Советскэ Союзай Коммунис партиин үндэһэ һуури табигша, агуу вождь В. И. Ленин тухай дурасхаал совет арадай зүрхэ, сэдьхэлдэ хэтын хэтэдэ мүнхэрэнхэй. Буряадай Гүрэнэй түбэй архивта агуу вождиин намтар, ажабайдалтай холбоотой документнүүд нарин нягтаар хадагалагдажа байдаг.

1924 оной январьта В. И. Ленинэй нүгшэхэдэ, совет хүн бүхэн, дэлхэйн түрүү үзэл бодолтон гашуудалта мэдэрэлдэ абтаа һэн. Бүхы орон доторнай, тэрэ тоодо манай Буряадташье агуу вождьтойгоо хахасалгын митингнүүд, суглаанууд хүдэлмэришэн, таряашан зоной хабаадалгатайгаар үнгэргэгдөө бэлэй.

Верхнеудинск станциин түмэр замшадай суглаанда хабаадагшад нигэжэ бэшэһэн байха юм: «Хүндэтэ Ильичтээ хахасаха үедөө тэрэнэй түүхэтэ, революционно захяа заабаринуудые үнэн сэхээр дүүргэхэ байһанаа тангариглнанабди. Түрэл партиингаа хүтэлбэри доро социалис революциин бүхы дэлхэй дээрэ илахын түлөө тэмсэхэбди».

Гүнзэгы шаналалаа мэдүүлһэн бэшэгүүдээ ажалшад партиин ЦК-да эльгээһэн байха юм.

Верхнеудинскын шэлэй заводой хүдэлмэришэд Буряад ороной бүхы хүдэлмэришэдтэ иимэ уряатайгаар хандаа һэн: «РКП(б)-гэй дэргэдэ хүдэлмэришэн, таряашанай жагсаал бүри бэхижэг».

В. И. Ленинэй наһа барахада, совет хүнүүд гашуудал гажарта абтахаһаа гадна вождьдо агууехэ дурлалаа мэдүүлэн, ажал хэрэгүүдээ эршэдүүлээ бэлэй. Олонхи промышленна предприятинууд болон һуралсалай, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд Владимир Ильичэй нэрэ зүүхэ эрхэ олгохо тухай гүйлтатайгаар ВЦИК-да, Наркомпросто ба гүрэнэй бусадшье органуудта хандаһан байна. Һуралсалай түрүүшын эмхи зургаануудай нэгэн — Буряадай багшанарай техникум Ленинэй нэрэ зүүһэн юм. БМАССР-эй ЦИК-гай Президиумэй заседани дээрэ 1924 оной январиин 28-да иимэ тогтоол баталан абтаһан: «Шэнэ эмхидхэгдэһэн Буряад-Монголой педтехникумые Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ болгон нэрлэхэ». Багшанарай техникумые нээлгэн баяр баясхаланта ушар болоо һэн. Юуб гэхэдэ, багшанарай национальна кадрнуудые бэлдэлгэдэ эхи габигдаһан байгаа бшуу. Ильичэй захяа заабаринуудые ажабайдалда эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ ерээдүйн багшанар ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой байгаа. Буряад-Монголой педтехникумэй студентнэр 1925 оной март һарада ерээдүйнгөө ажал хүдэлмэри тухай нигэжэ бэшэһэн байха юм: «Бидэ тон харюусалгатай зорилгонуудые урдаа табинабди. Буряад угсаатанай дунда эрдэм гэгээрэлэй үрэһэ тарихa гээшэ хүндэтэй хэрэг. Өөһэдынгөө туг дээрэ Ильич багшын нэрэ бэшээд байхадаа, агуу вождиин захяа заабаринуудые хүн зоной дунда бүри эршэмтэйгээр дэлгэрүүлхын тула оролдохобди».

Ленинэй намтар, ажабайдал шудалхаар кружогуудые эмхидхэлгэдэ, Ильичтэ хүшөө бодхоолгодо, «Ильич» гэһэн самолёт барилгада үдэрэйнгөө, һарынгаа салин хүлһые оруулха гэһэн шиид хэбэри ажалшадай суглаанууд дээрэ абтаһан байна. Дээдэ-Жэрэм тосхоной хүн зон мүн лэ эдэбхи гаргаа һэн. РКП(б)-гэй коммунис ячейкын гэшүүд, комсомолшууд болон эдэбхитэд нийтынгээ суглаан дээрэ Ильичэй захяа заабаринуудые дүүргэхээр тангариглаһан, «Ильич» гэһэн аэроплан барилгада мүнгэ зөөри оруулха гэжэ шиидэһэн юм. Тиин Верхнеудинскын уездын коммунистнуудта хандажа, тэдэнэй жэшээ дахахыень уряалаа һэн.

Иимэ мэдээсэлнүүд республикын зүг бүхэнһөө орожо байгаа. В. И. Ленинэй дурасхаалые мүнхэлхөөр жасада мүнгэ, зөөри эмхитэйгээр орожо, энэ жасаһаа һурагшадта ба студентнэртэ үгтэхөөр стипенди томилогдоо бэлэй.

1924 оной декабриин 5-да БМАССР-эй ЦИК-гай Президиумэй зүблөөн дээрэ В. И. Ленинэй дурасхаал мүнхэлхөөр комисси хүдэлмэреэ эхилээ һэн. Верхнеудинск хотодо таряашанай гэр барихa гэһэн шиидхэбэри абтаһан. Ильичэй захяа заабаринуудай нэгэн, онсолбол, хото хүдөөгэй харилсаан нигэжэ бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ бодомжологдоһон байгаа. Хүдөөһөө хэрэгээр ерэһэн таряашад энэ гэргэ тогтожо, эдеэ хоолоор хангагдаха, хонохоһоо гадна, лекци шагнаха, ном уншаха, юристын зүбшэл заабари абаха, ажахын шухала асуудалнуудаар хөөрэлдөөндэ хабаадалсаха аргатай байха ёһотой гэжэ һанамжалагдаһан юм. Тиин 1925 оной январиин 25-да таряашанай гэр нээгдээ бэлэй.

В. И. Ленин тухай дурасхаал мүнхэлхэ гэһэн ажалшан зоной эрмэлзэл ёһотой хэрэгүүдээр саг үргэлжэ батадхагдадаг бэлэй. Түнхэнэй районой Хэрэн нютагта хүн зоной суглуулһан мүнгэ зөөрөөр Ленинэй нэрэмжэтэ II шатын һургуули баригдаһан юм. Энэ хэрэгтэ гансашье Хэрэнэй бэшэ, харин бүхы районой хүн зон хабаадалсаа һэн. Түнхэнэйхид хубиингаа мал, ангуудай арһа, гурил гэхэ мэтые тушаадаг байгаа. Һайн дуранай иимэ оролдолгоор 1000 шахуу түхэриг суглуулагдаһан юм. Уданшьегүй отологдоһон модон барилгын газарта асарагдажа эхилээ һэн. Хоёр долоон хоног соо энэ хүдэлмэри сүм дүүргэгдээд, жэл хахадай туршада һургуули баригдажа, 1925 оной ноябриин 7-до нээгдэһэн.

Тиихэдэ Хоринин райондо һургуулинуудай дэргэдэ элдэб янзын таряа, овощ тарихa гэһэн шиидхэбэри абтаа. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын, Эгэтын, Гүндын, Погромнинскын, Поперечныи һургуулинуудай дэргэдэ хартаабхын, ешмээнэй, обёосой, яарсын үрэһэн хүн зонһоо суглуулагдаа һэн. 1924 оной майн 13-да Погромнинск һууринда 7 пүүд хартааб[...] яарса, 142 пүүд [...] пүүд обёос сугл[...] Уданшьегүй ажа[...] носхогдожо, Лени[...] лан гэжэ нэрлэг[...] май газар бүхыд[...] һан юм.

Игэжэ шэнэ с[...] гаар ажал хүдэл[...] хэлгэдэ ёһотой у[...] табигдаа һэн. Х[...] хын коммунану[...] даа байгуулагда[...] ниинь мэдээжэ. [...] доторнай эм[...] эгээл түрүүшын к[...] дай нэгэн Ильичэ[...] гээ һэн.

1925 оной м[...] город шадархи һ[...] нэгэн — Посель[...] чэй лампочкануу[...] носожо, тэрэ үе[...] шаг ушарнуудай[...] лоо бэлэй. Посе[...] ниие эгээл түрү[...] трын элшэ хүсэн[...] жэ, һаруул ерээд[...] һан мэтэ болоо [...] сине электриж[...] Ленинэй суута х[...] оронойгмнай заха[...] заарта — Буряа[...] бодотоор бэелүүл[...] һэн байна.

Агуу Ленинэ[...] холбоотой докум[...] хай үшөө олон [...] дые дурдамаар аа[...] гэхэдэ, респу[...] ажалшадай бүхы[...] түйлалтануудта I[...] лэтэ зүрхэнэй [...] сохилжо байһ[...] бшуубди.

С. АЮ[...]
республикын Гүр[...] архивай хүдэлм[...]

Михаил ШИХАНОВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

Поэт Михаил Шиханов буряад нүхэдэйнгөө шүлэгүүдые үнинэй оршуулдаг. Өөрөө хэдэн номуудые гаргуулангхай ааб даа. Тэрэнэй шүлэг, дуунууд ехэнхидээ шогтой зугаатай, хүн зоной һонирхолые эрхэ бэшэ татадаг. Буряад поэзиин антологидо оруулхын тула тэрэнэй хэдэн богонихон шүлэгүүдые оршуулһанаа та бүгэдэ уншагшадай анхаралда дурадхая.

УГ ИЗАГУУРНИ

Үндэр хилганаар
долгилһон
Үргэн нютагни
Үлгыдэн үргөө,
Һудаһан соогуурнь
сорьён,
Хоёр ондоо шуһа
гүйлгөө.

Агуу ородой шуһантай
Аажам талын
Буряадайхи холилдоо
Харабтар хүрьһэлиг
шарайтайб,
Харасамни теэд нэгэл
ондоо.

ҺАМГАД

Хуушарһан гү, али
шэнэшье
Хубсаһатай һамгад
Худагай хажууда
золгоходоо,
Хуу баран инилэжэ
Худал үнэнөөр
Хушуу һайсал холбодог
даа.
Үүр хираанаар эртэлэн,
Үрмэдэһэндэ гараһанаа

Үдэшэлэн эсэшоод
харихадаа,
Шатама халуун банидаа
Шараа нюсэгэлөөд
Шабхуурдахал
Хуһанай мүшэрөөр...
Үглөөнь бодоод
харахадаш,
Үнөөхил сагаахан
Үшөөшье сэбэрхэнүүд
лэ —
Хорхой хүрэмөөр.

БААБГАЙ

Хүрин зэдтэл үнгэтэй
пабшаһад
Хүл доогуурни хиндэн
тарана.
Араг яһан зүдэрүү
баабгай
Арай арайхан наашаа
һалирна...
Туража үхэхэ гээшэ
бэрхэтэй,
Туулган һомонһоо унабал
дээрэ һэн.
Амитан зон бэеэ
һэргылэгты,
Аймшагтай ехэл

гуринхын аман!
Энээ руу ябаһан улад
буудаагүй,
Иимэ үхэлюудһээ олзо
гарахагүй.
Гомдоһон игэнгеэр
тэрэнь хүрхиреэд,
Голоо үгсэһөөр саашаа
үнгэрөө.
Үхэлдэ үсэрэлдэһэн эпэ
тамата
Үшөө удаан ябаг лэ даа
амида.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ
оршуулба.

МОСКВАДА АМЖАЛТАТАЙ

СССР-эй уран зураашадай VI съездын ороноймнай нийслэл Москва хотодо боложо байһантай дашарамдуулагдан, «Манай Эхэ орон — СССР» гэһэн заншалта уран зураган выставкэ нээгдэбэ. Тэрэ выставкэдэ зууршалагдажа табигдаһан элдэб жанрай зохёолнуудай дунда Буряадай АССР-эй арадай уран зурааша Дашанима Дугаровай «Северобайкальск» гэжэ үргэн хэмжээтэй полотно, РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Александра Сахаровскаягай графическа бүтээлнүүд, Светлана Ринчиногой гобеленүүд харуулагдана. Эдэ уран бүтээлнүүд харагшадай халуун анхарал татана гэжэ Москваһаа мэдээсэнэ.

Манай корр.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД

УЯНГА

Жаахан Жаргалма үбгэн абынгаа дархалжа, ялайшатар харуулдаһан, шэнэ модоной хангалтай хаамжа соо, түрүүшынхиеэ хүнэй туһагүйгөөр хүл дээрээ зогсожо бай хадаа, үлгы соо уятай байжа шалашаһан бэеынгээ тэлхээ тараан, үргэн хаамжа соогуураа аяншалгаяа эхилбэ. Шэнэ хаамжаяа ехэ анхаралтайгаар шэнжэлжэ захалба, шүдөөрөөшье, хэлээрээшье, гархануудаараашье өөрынгөө шадахыса шэнжэлбэ. Уданшьегүй бүхы юумэн мэдээжэ дүтэ болоһондол болобо хэбэртэй. Палдагархануд хүлөөрөө хаамжа соогуураа дамжан ябаха бүреэ, онһыень оложо, бэлээр унаадхихагүйгөө ойлгоо.

Хаамжын хажууда ехэ анхаралтайгаар хаража һууһан үбгэн абадаа дүтэлэн, сүлөөдэ гарһандань баярые хүргэһэндэл, юушьеб аман соогоо гүнгэнэжэ захалба.

Үбгэн абын нюдэд соо баяр, жаргал, омогорхол билтаран халижа, уярһандаа хэлэхэ үгэеэ оложо ядаһандал, бууралтаһан толгойгоо дохилзуулан һуугаа һэн.

Магад энээхэн һамбаанда бүхы үнгэрһэн наһаяа һэргээн дурсажа, нэгэтэ бэшэ бишыхан үхибүүдэй, мүн өөрынгөө үриин түрүүшын алхамые һанаандаа оруула һуугаа аалам...

«Жаргалтайш даа, Жаргалмаахан, жаргалтайш! Удаашьегүй энэ хаамжашни шамдаа уйтадажа, ухаан бодолшни бүри хурсадажа, хүрьһэтэ дэлхэйн нюруу дээгүүр ажабайдалайнгаа түрүүшын алхамуудые хэхэш! Ажабайдалайшни харгы харуулдагдаһан хаамжынишни барюул шэнги елэгэрхэн, мүлигэрхэн байхагүйдөөшье болохо, бүдэрхэ, унаха, дахин бодохо сагууд ушарха, тиигэбэшье. хүнгэн бэшэ ажабайдалай харгые — емог сэдьхэлтэн, харые саран, һайханиие сэгнэн ажаһуухыешни юрөөнэб! Жаргалтай ябыш даа, Жаргалмаа!»—гэжэ аша басагандаа һайн һайханиие хүсэһэн юрөөл буурал абынь нюдэд соо элеэр уншагдана байгаа һэн.

Ц-Д. БАЛЬЖАНОВ.

Н. ИСАЕВАЙ ШОГ ЗУРАГУУД

Гансаан хүндэ сурхай

Саһан хүнүүдэй ярилдаан

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Республикын ажалай эршэ» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Мал ажал — онсо шухала һалбари» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ нонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Улаан тугта хүртэгшэд. «Үшөө нэгэ үндэр дабагдаа: «Хамтын ажалаар лэ амжалта түйлагдадаг» — А. М. Беляковой статья. «Дүй дүршэл амжалта үдхэнэ» — Р. Макальскаягай статья. «БАМ-ай барилгашад гэһэн нэрэнь хүндэтэй» — А. Климовэй репортаж. «Бригадирай жэшээ» — Н. Леоновагай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Сталинградска байлдаанай 40 жэлэй ойдо. «Дайнай хатуу шэрүүн үдэрнүүд» — ТАСС-ай материал. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Архивай гүн сооһоо олдоһон документ. «Үзэл сурталайнгаа түлөө хохидобо» —Ю. Песниковэй статья. «Субботын үдэрэй галхан» — суглуулбари. Мэдээсэлнүүд, сонсхолнууд.

Сэбэрлэгдэһэн һонгино (бусалма халуун уһанда хэбэлтнай, гашуун бэшэ болохо), яблока хоёрые хэршээд, зөөхэйтэй холиболтнай, амтатай салат болохо. Амтыень үзэжэ байгаад дабһа, саахар, перец тааруугаар нэмэхэ хэрэгтэй.

300 грамм һонгино, 2 яблока, 100 грамм зөөхэй хэрэгтэй. Энэтнай һонгиныи салат гэжэ нэрлэгдэхэ.

* * *

Морхооб, яблока, редькэ гурбаар ород салат хэжэ болохо. Ургамалай тоһон, уксус, саахар, дабһан, перец гэхэ мэтые тааруулан хэжэ үзэхэ юм. 2—3 морхооб, 2 яблока, нэгэ заахан редькэ, капуста хэрэгтэй. Удаань хоёр томо халбага тоһон, сайн халбагаар нэгэ дахин уксус нэмэхэ хэрэгтэй.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Физкультурэ эрхилэгшэдтэ заабаринууд. 10.05—Хүүгэдэй дуу, хатарай «Гусельки» ансамблиин концерт. 10.35 — «Разбег» — баримтата фильм. 11.05—«Спортлотогой» 4-дэхи тираж. 11.15—«Таанадта, түрэлхид»

Улаан-Үдэ. 11.45—Шэнэ һонин (буряадаар). 11.55—«Сэлэнгэ» — тележурнал (буряадаар). 12.35—Киноочерк.

Москва. 12.55—В. Маяковский. «В. И. Ленин». 13.40 — Сталинградай байлдаанай 40 жэлэй ойдо.

Улаан-Үдэ. 15.10 — «Факел». 15.30 — «Ленинэй захяануудта үнэн сэхэбди» — киноочерк.

Москва. 16.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 16.30—«Этюд для домино с роялем» —уран һайханай фильм. 17.50 —А. Петров. «Сотворение мира». 17.15—«Ан амитадай аймагта». 18.15—Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 18.45—Мультфильм. 19.00 —Останкинадахи Концертын студида «Дуун-82» гэһэн үдэшэ. 22.00—«Время». 22.35 — Р. Штраус. Хүгжэм. 22.45 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак»—ЦСКА (2 ба 3 шата).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 11.45—Социалис оронуудай баримтата фильмүүд. 12.25 — «Харгын аюулгүйе сахиха».

Улаан-Үдэ. 12.55 — Ном уншаха дуратайшуулай анхаралда. 13.25 — Мультфильмнүүд. 14.35 — «Залуушуулай уран бэлиг».

Москва. 15.10 — «...имени Василия Андреева» — фильм-концерт.

Улаан-Үдэ. 16.15 — Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 16.20 — «Хүгжэмтэ киоск». 16.50 — «Уран зураашад тухай хөөрөөн». 17.20—Телеочерк. 17.50 — Горький хотын телестудиин программа. 18.40 — Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй мүрысөөн. 20.45 — Уласхооронды шэнжэлэл. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул» 21.15 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 22.00 — «Время». 22.35 — «Самые красивые корабли» — уран һайханай фильм. (1-дэхи ба 2-дохи сери).

Редактор Р. Б. Г...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-25, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типографи[...] ственного комитета Бурятской [...] делам издательств полиграфи[...] ной торговли.
Н-00314 Заказ № 18. Индек[...]